

Стразбур, 2 декември 2011 година

ЦДЕГ (2011) 15 рев

УПРАВЕН КОМИТЕТ ЗА РАМНОПРАВНОСТ МЕЃУ ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ (ЦДЕГ)

ЖЕНИТЕ И НОВИНАР(К)ИТЕ НА ПРВО МЕСТО

Предизвик за медиумските професионалци да остварат демократија во праксата, квалитет во новинарството и да го запрат родовото стереотипизирање

Подготвено од консултантка – експертка д-р Јоке Хермес

СЕКТОР ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ И ЧОВЕКОВО ДОСТОИНСТВО
ДИРЕКТОРАТ ЗА ПРАВДА И ЧОВЕКОВО ДОСТОИНСТВО
ДГИ - ЧОВЕКОВИ ПРАВА И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО

Новинар(к)и, уредници/чки,

Ова е повик на оружје, силна молба за повторно да се промислат тековните навики и постапки во процесот на подготвување квалитетни вести. Како и сите професионалци, целосно ќе се згрозите од сексизмот и расизмот, и знаете дека дискриминацијата врз која било основа како пол, раса, боја на кожата и сексуална определба е спротивна на законот. Дали сте свесни за малиот процент жени кои се интервјуирани и покажани како експерт(к)и? Дали сте свесни за ограничениот репертоар прашања кои им се поставуваат на мажите, при што сè што е поврзано со приватните односи и чувствата, се смета дека е надвор од нивна надлежност?

Како создавачи на вести, вие ги поддржувате потребните средства за општествата да бидат демократски. Без фер, непристрасни и отворени вести, не постои различен јавен простор, немаме основни фактички знаења за искрено да оформиме мислења или да донесуваме одлуки кои се однесуваат на сите нас на праведен и чесен начин. Објавувањето вести во медиумите од јавниот сектор е под притисок. Логиката на пазарот наметнува цели кои се скоро невозможни за постигнување. Создавањето силни вести кои за миг го привлекуваат вниманието на публиката, а кои истовремено, се добро истражени и осмислени не е едноставно достигнување. Оттаму, прашањето на политика, кое се наметнува е дали јавното новинарство воопшто треба да се натпреварува според условите поставени од страна на комерцијалната логика? Дали не треба повторно да ги промисли своите основни цели и да му служи на општеството така што ќе биде негова критичка четврта власт и столб на демократијата според свои сопствени правила на игра?

Доколку, како новинар/ка или уредник/чка имате чувство дека новинарството без разлика дали е јавно или за профит, треба да биде независниот критички глас на општеството, овој предизвик ви дава можност да го докажете тоа. Ве молам да ги разгледате фактите и аргументите што ви ги даваме и одлучете како можете да и ставите крај на практиката на *имплицитно* (дис)квалификување групи во општеството преку нивно, можеби несвесно стереотипизирање според родот. За таа цел, овој текст ќе зборува за силите на новинарството (кои нудат добра отскочна штица кон родово – свесно известување и новинарство) и ќе претстави неколку алатки во последната глава. Ова не е ниту прирачник, ниту академско експозе. Ве молам прочитајте го како молба од загрижени граѓани, кои високо го ценат вашиот труд. Доколку го читате текстот како еден загрижен граѓанин, се надевам дека ќе ве инспирира да очекувате квалитет од новинарството и, всушност, да инсистирате на квалитетно новинарство - новинарство кое се бори против какво било стереотипизирање.

Препораката 1799 (2007) за сликата на жените во рекламирањето и Препорака 1555 (2002) за сликата на жените во медиумите на Парламентарното собрание на Советот на Европа и постарите Препорака бр. P (84) 17 (1984) за потребата да се воспостави еднаквост меѓу жените и мажите во медиумската продукција и медиумските публикации на Комитет на министри, даваат поддршка и основа за овој предизвик за новинар(к)ите. И Парламентарното собрание и Комитетот на министри ја нагласуваат критичката важност на медиумите во демократското општество, и едноставниот факт дека

еднаквоста помеѓу мажите и жените не е ништо друго туку лакмусов тест за остварувањето вистинска и зрела демократија во европските земји.¹

Линкови до сите три препораки:

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/women-media/index_en.asp:

Посебни линкови:

<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta07/EREC1799.htm>

<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta02/EREC1555.htm>

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/03themes/women-media/Rec_84_17_fr.pdf

¹ Преводот е направен од Советот за радиодифузија на Република Македонија (н.з.)

Содржина:

Вовед.....5

Факти

За фер портретирање треба да се избориме

<i>Факт 1: Опасно е работите да се земаат здраво за готово</i>	8
<i>Факт 2: Стереотипизирањето е форма на игра на моќ.....</i>	12
<i>Факт 3: На јавното новинарство му е потребно итно будење.....</i>	16
<i>Факт 4: Правата на жените се политичка колатерална загуба во популистичката политика.....</i>	17
<i>Факт 5: Порнификацијата е систем за дисциплинирање.....</i>	18
<i>Факт 6: Иако некое стереотипизирање е сексистичко, стереотипизирањето не е исто што и сексизам, тоа е системско искривоколчување.....</i>	21
<i>Факт 7: Женско е! Медиумите се изненадени кога жена ќе направи нешто добро.....</i>	21

Сили

Справување со родовото стереотипизирање преку зајакнување одговорно новинарство

<i>1 Сила: Новинар(к)ите се „душкала“.....</i>	23
<i>2 Сила: Кога новинар(к)ите се љубопитни мажи и жени со широки сфаќања за светот.....</i>	27
<i>3 Сила: Новинарството е рефлексивна професија.....</i>	28
<i>4 Сила: Новинарството има низа формати за да се справи со и да го преработи родовото стереотипизирање.....</i>	32
<i>5 Сила: Професионална награда.....</i>	34

Алатки

Борба против родовото стереотипизирање

<i>Алатка бр. 1: Бази со податоци за експерти: не е толку тешко да се најдат експертки.....</i>	36
<i>Алатка бр. 2: Практични веб страници за оние кои подучуваат новинар(к)и (или новинар(к)и кои учат самостојно.....)</i>	37
<i>Алатка бр. 3: Повеќе добри (и лоши) практични примери.....</i>	38
<i>Алатка бр. 4: Мантри (за „направи сам“ цели).....</i>	41
<i>Алатка 4.1 Стереотипизирањето е навика, родот е конструкција</i>	
<i>Алатка 4.2 Зошто секогаш ќе има стереотипи</i>	

Библиографија.....44

Листа на кратенки и акроними во текстот

Вовед

Родово стереотипизирање – Однапред утврдени идеи според кои на мажите и жените произволно им се припишуваат карактеристики и улоги определени и ограничени од нивниот пол. Родовото стереотипизирање може да го ограничи развитокот на природните таленти и способности на момчињата и девојчињата, жените и мажите, како и нивните образовни искуства и животни можности.

Ова не е прирачник. Веројатноста новинар(к)и да прочитаат прирачник напишан од аутсајдер е речиси непостоечка. Затоа, за новинар(к)ите и медиумските професионалци, ова е покана за повторно да се промисли професионалната пракса кога станува збор за претставувањето на жените и мажите, особено во поглед на родовото стереотипизирање. За сите други читатели, овој текст нуди аргументи, видувања и примери за тоа што е родовото стереотипизирање и како да се борат против него.

Советот на Европа е длабоко загрижен за човечковите права и слободата од дискриминација, вклучувајќи го и полот како основа.

Европска конвенција за човекови права, Член 14: Забрана на дискриминација

Уживањето на правата и слободите, признати со оваа Конвенција, ќе се обезбеди на сите без дискриминација, без оглед на пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго уверување, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, сопственост, род или друг статус.

Во различни препораки, и Парламентарното собрание и Комитетот на министри, побараа запирање на практиката на родовата нееднаквост во медиумите и медиумската продукција. Родовото стереотипизирање, сепак е еден од начините на кои дискриминацијата врз основа на полова припадност продолжува до денес. Ова треба да престане, бидејќи тоа особено ги спречува жените да ги уживаат своите целосни права како граѓани на Европа. И мажите исто така, иако можеби во помала мера, се ограничени во своите можности и избори во животот поради родовото стереотипизирање.

Родовото стереотипизирање како систематско припишување одредени особини и способности на мажите и на жените ги квалификува или пак дисквалификува, за да извршуваат, на пример, улоги во јавната сфера или тешки работни места. Кога станува збор за жените, практиката на родовото стереотипизирање, сè уште сугерира дека жените припаѓаат во домот како што постојано јасно покажува Глобалниот проект за медиумски мониторинг (ГММП). Исто така и мажите кои сакаат да бидат медицински техничари или учители во основно училиште, ќе увидат дека стереотипна слика во медиумите ќе им го отежне објаснувањето и извршувањето на ваквиот избор. Родовото стереотипизирање е дискриминаторска практика.

Во овој предизвик за повторно промислување и борба против стереотипизирањето, претставени се факти, сили и алатки за да се обнови новинарскиот професионализам. **Фактите** ја нагласуваат потребата да се престане со родовото стереотипизирање. Тие покажуваат како родовото стереотипизирање зависи од збир на социјални и културни околности и како често се прави несвесно, како дел од забрзаната рутина на текот на подготовката на вестите. **Силите** објаснуваат како родовото стереотипизирање ќе му припаѓа на минатото доколку и кога новинар(к)ите ја вршат добро својата работа. Новинарството како професија, всушност има сè што му е потребно за да престане да употребува стереотипи. За родова свесност не е потребно

ништо друго освен добро да се работи новинарството. И на крај, но не и најмалку важно, **алатките** се првенствено за оние кои обучуваат почетници новинар(к)и. Тие се, исто така, аргументи против „мрзеливото новинарство“: на пример, *може* да се најдат експертки. Обрнувајќи им внимание на родовите разлики, новинар(к)ите можат да откријат свежи агли на гледање за сите неизоставни компоненти од агендата на вестите, какви што се полов напад, политика, насилство. Борбата против родовите стереотипи е многу повеќе отколку едно прашање кое се однесува на (мала група) жени, таа оди до срцето на остварување на демократијата во и преку вестите и јавната дебата.

Како да се користи овој текст

Овој предизвик сака да ги испровоцира своите читател(к)и и да ги натера да размислат за огромниот спектар од начини на кои медиумските професионалци и медиумските корисници дозволуваат да продолжи родовото стереотипизирање. Тоа често се чини дека е наивно и опростливо. Стереотипите често не се користат со намера да се дискриминираат другите. Затоа текстов вклучува силни примери и докази собрани во различни земји. Овие примери и предлози, се сепак само избор. Постои опсег на граѓански иницијативи, како на пример да се изградат бази на податоци за експертки, на алатки за медиумска писменост и за разновидност на родовите претстави. Други примери ќе разјаснат дека борбата против родовите стереотипи не е ништо повеќе или помалку од тоа новинарството да се сфати себеси крајно сериозно. Ова ја вклучува силата на карактерот повремено да се преразгледаат работните навики и да се прифати фактот дека треба да се учи од грешките.

Иако на моменти е напишан со строг и непростлив тон, овој документ или прирачник нема намера да им кажува на новинар(к)ите како да ја вршат својата работа. Слободата на печатот, впрочем е основно право исто онолку колку што е правото да не се биде дискриминиран. И покрај тоа, има предлози за тоа каде и како новинарството може да ја оствари својата сила во борбата против родовото стереотипизирање. Општата публика би можела нив да ги искористи, на пример, во граѓански иницијативи за борба против родовото стереотипизирање.

Содржината е најкраткото резиме на аргументот што е изнесен тука. Со големо внимание, вклучени се повеќе линкови и референци за читателот/ката да оформи нејзино/негово сопствено мислење во врска со примерите и аргументите кои се претставени. Линковите се вклучени во текот на текстот, наместо во фусноти, со цел да се овозможи брза проверка преку електронски верзии на овој документ. За потребите на читателот на хартиената верзија, линковите се ставени колку што е можно повеќе на крајот на пасусите од текстот.

Иако овој „повик на оружје“ има една авторка, таа не ќе можеше сама да го создаде текстот. Таа сака особено да и се заблагодари на Маргарет Галагер (Margaret Gallagher) за проникливите коментари и за изнаоѓањето силни примери кои таа ги собра за време на нејзината импресивна истражувачка работа, меѓу другите, за УНЕСКО, Советот на Европа и Глобалниот проект за медиумски мониторинг. Нејзината стручност, кога станува збор за родот и медиумите е ненадмината. Благодарност и до д-р Бисера Занкова (Bissera Zankova) и Емир Повлакич (Emir Povlakic), кои се членови на Управниот комитет за медиуми и нови комуникациски услуги (ЦДМЦ) како и на Грета Гобер за корисните коментари и предлози, кои помогнаа ова да стане многу подобар текст отколку што би бил. Треба да се заблагодариме и на Управниот комитет за рамноправност меѓу жените и мажите (ЦДЕГ) и на неговата мрежа, за собирањето на некои од одличните примери кои се вклучени во текстов. Духот

на ангажираност и солидарност според кој работи Комитетот, е навистина инспиративен.

д-р Јоке Хермес (Joke Hermes) е истражувачка во областа на медиумите и популарната култура.

Дел I: Факти

Факт 1: Опасно е работите да се земаат здраво за готово

План (порано наречена План за родители на посвоени деца (Foster Parents Plan) е глобална невладина организација за благосостојба на децата. Истражувачкиот извештај на План Интернешнал *Бидејќи сум девојче (Because I am a girl)* од 2010 година (<http://plan-international.org/girls/resources/digital-and-urban-frontiers-2010.php>) покажува дека вложувањето во девојчињата и жените има повеќекратен ефект кој им користи на цели заедници – вклучувајќи ги момчињата и мажите. Сепак, кога некоја помош или инвестиција е наменета за добробит на заедницата како целина, стереотипните ставови и приоритети водат до тоа девојчињата и жените често да губат. План нè поттикнува да разбереме дека остварувањето еднакви шанси и можности за девојчињата и жените е во најдобар интерес за општествата во целина. Во Европа, како и на многу други места, ова останува предизвик. Во законот, жените и мажите имаат еднакви права. Во секојдневниот живот, жените се платени помалку од мажите за истата работа, имаат помала шанса да бидат назначени на некоја функција врз основа на истото CV, помалку се видливи на јавни позиции кога ги извршуваат, имаат далеку поголема шанса да бидат сексуално нападнати и да бидат оценувани врз основа на (недостигот од) младост, изглед и сексуална достапност. Свесни сме за некои од овие факти, но сепак се надеваме дека работите „не се толку лоши“ или дека тие се подобруваат. Ваквото земање на работите здоава за готово е опасно. Тоа ја попречува јавната дебата и не ги охрабрува новинар(к)ите да ги разгледуваат овие прашања понатаму. Да разгледаме од поблиску.

„Голи факти“

- Жените во ЕУ, во просек заработуваат 18% помалку од мажите – јаз кој речиси и да не се намалил во текот на последните 15 години, а во некои земји дури и расте.

„Еднаква плата за жени – сè уште не. Антидискриминација и еднакви можности“ (Equal pay for women - not yet. Anti-discrimination and equal opportunities) 05.03.2010
http://ec.europa.eu/news/employment/100305_en.htm).

- Кандидати за работа, за кои се претпоставува дека се мажи, имаат поголема шанса да бидат вработени отколку жените кои поднеле потполно иста биографија. „Поверојатно е и мажите и жените да вработат машки кандидат за работно место, отколку кандидатка која има потполно исти достигнувања“.

„Влијанието на родот при прегледувањето на биографијата на кандидатите за работа и за наставно звање. Национална емпирииска студија“ (‘The impact of gender on the review of the curricula vitae of job

applicants and tenure candidates. A national empirical study') од Риа Е. Стајнпрајс (Rhea E. Steinpreis), Кети А. Андерс (Katie A. Anders), Дон Рицке (Dawn Ritzke) во *Sex Roles*; Oct 1999; 41, 7/8, стр. 509).

„Само 24% од субјектите во вестите (луѓе во вестите) се жени”.

Клучни наоди од *Кој ги прави вестите?* Глобален проект за медиумски мониторинг (*Who makes the news?* Global Media Monitoring Project) 2010 година (<http://www.whomakesthenews.org>).

Вестите опишуваат свет во кој мажите се побројни од жените во речиси сите занимања, при што најголемата разлика е во професиите. Соодносот на женските субјекти во вестите кои се идентификувани, претставени или опишани како работници или професионалци во текот на изминатите 10 години, е зголемен во неколку категории. Сепак, жените се побројни од мажите во само две: субјекти на вестите претставени како домаќинки (72%) и оние кои се претставени како студентки (54%). Сликата која се претставува преку вестите е еден свет во кој жените се речиси невидливи како активни учеснички во работата надвор од домот.

На глобално ниво, регион на Европа е во полоша позиција отколку што прикажува неговата сопствена претстава за себеси: 26% од субјектите во вестите во Европа биле жени (што споредбено е добро во однос на глобалниот процент: 24%, но е пониско од Латинска Америка и Северна Америка – 29%, односно 28%). Глобалниот просек за приказни каде биле поставени прашања за родова еднаквост или нееднаквост, изнесува 6%, но само 3% во Европа – далеку зад Карибите, Латинска Америка и Северна Америка. Само 4% од прилозите во европските вести јасно се спротивставуваат на родовите стереотипи, во споредба со 9% во Северна Америка и 13% во Латинска Америка.

Извор: *Кој ги прави вестите?* Глобален проект за медиумски мониторинг (*Who makes the news?* Global Media Monitoring Project) 2010 година (<http://www.whomakesthenews.org>), погледни го европскиот регионален извештај на веб страницата на WACC (<http://www.whomakesthenews.org/images/stories/restricted/regional/Europe.pdf>).

Според Медицентар од Сараево, жените во Босна и Херцеговина, Србија и Хрватска се помалку застапени, како и секаде, додека мажите доминираат во весниците. Жените се поврзани со забавата и приватната сфера и се маргинализирани во вестите. Претставени се во текстовите на задните страници и во т.н. „меки теми”. Жените ретко имаат главна улога во статија и ретко се нејзиниот главен извор на информации. Женските гласови ретко претставуваат глас на авторитет или експертиза, тие се ставени во позадина

и остануваат попасивни во споредба со машките. Ова го намалува женскиот авторитет и способност.

Адла Исановиќ (2006) Медиумскиот дискурс како машки домен. *Родова застапеност во дневните весници во Босна, Херцеговина, Хрватска и Србија* (Adla Isanovic, *Media discourse as a male domain. Gender representation in the daily newspapers of Bosnia, Herzegovina, Croatia and Serbia*). Сараево: Mediacentar http://www.media.ba/mcsonline/files/shared/sterotyping_adla_isanovic.pdf

Социолошките истражувања покажуваат дека мажите го преземаат извршувањето на многу малку домашни обврски кога двајцата партнери се вработени. Во најдобар случај, тие „помагаат“ со тоа што извршуваат ограничени задачи, избегнуваат неограничени домашни обврски и воопшто не вршат надзор на домаќинството или грижата за деца, освен доколку нивните партнерки се болни или на друг начин онеспособени. Во пракса, тоа значи дека тие ќе испазарат ако им се даде список, или ќе ги земат децата од некаде, кога ќе се бара тоа од нив. Многу малку организираат, планираат или управуваат со големиот опсег на задачи кои треба да се направат за домаќинството да функционира без проблеми.

Види Јан Виндебанк (2001) *Домашниот труд и родителска работа во различни социјални држави* (Jan Windebank 'Domestic Labour and Parenting Work in different Welfare States) во *Work Employment Society* 2001, 15: 269-290.

Се проценува дека 91% од жртвите во случаите на силување и сексуален напад во Соединетите Американски Држави биле жени, а речиси 99% од сторителите биле мажи. Европските статистики ни кажуваат дека од 12% до 15% од жените во Европа со возраст над 16 години, страдаат од семејно насилство во врска – многу продолжуваат да трпат физичко и сексуално насилство од поранешни партнери дури и по раскинувањето на врската. Студија од нордиските земји, покажува дека 42% од сите жени во Исланд имаат доживеано некаков вид насилство по 16-годишна возраст.

Листа на достапни студии и извештаи (Совет на Европа), извор за европски статистики:
http://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/resources/StudiesReports_en.asp#TopOfPage

Европска општа сатистика:
https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.coe.int%2Ft%2Fdg2%2Fequality%2Fdomesticviolencecampaign%2Fsource%2FBriefViolenceCampaign_en.doc -

Нордиски земји:

http://nikk.no/Major+problem+of+male+violence+against+women+in+the+West+Nordic+Region.b7C_wlfK4j.ips

Светската здравствена организација за насилството врз жените

<http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/en/index.html>

Цитираната студија од САД:

Гринфилд, Полови напади и Сторители (Greenfield, Sex Offenses and Offenders) Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice, 1997

Во 2001 година, Полска вовеле квота, која за првпат бараше од политичките партии да вклучат 30% од жените во нивните листи на кандидати за парламентарните избори (октомври 2001). Новинар(к)ите го видоа тоа како прилика да организираат игра, канејќи ги читателите да гласаат за најубавата кандидатка во Сејмот (Долниот дом на полскиот парламент). „Ве каниме да учествувате во нашата анкета. Заедно ќе одбереме дама која заслужува да биде наречена најубава кандидатка за Сејмот на Малополска! Гласањето ќе трае до 6 октомври 2011 година. Резултатите ќе бидат објавени следниот ден, односно на 7 октомври. Ајде да се забавуваме!“ Статијата се појави на страницата на „актуелни настани“ и главно се состоеше од ред од фотографии на кандидатките, како и оценките кои им биле дадени.

(<http://krakow.naszemiasto.pl/artukul/1092947,najpiekniejsza-kandydatka-do-sejmu-z-malopolski-glosujemy,galeria,id,t,tm.html#f885ce45588f1835,1,3,8>)

Едно истражување во Фландрија, Белгија, во есента 2011 година, покажа дека ако некој пратеник кој сака да биде медиумски познат, тогаш е подобро да биде маж. Меѓу првите 20 фламански парламентарци кои биле покажани и цитирани на вестите, било забележано само едно женско име. Дури 42 проценти од фламанските парламентарци се жени. Парламентарката Елизабет Мјулмен (Парија на зелените, Гроен!) забележува дека политичарките ниту заземаат позиции ниту работат на темите кои ги интересираат новинар(к)ите и уредници/чките. Овие теми вклучуваат образование и социјална благосостојба.

<http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2011/11/23/journalist-zoekt-vrouw>

Шокантно, ниту новинар(к)ите, ниту пак уредници/чките не се многу засегнати за овие бројки и примери. Иако авторитетни истражувања, факти и бројки ќе бидат објавувани редовно од страна на медиумите, тие се „стари вести“, бидејќи се појавуваат на страницата зад важните вести. Меѓутоа овие бројки имаат вредност, бидејќи тие ја разоткриваат општата претпоставка дека светот се менува на подобро. Тие и се потсмеваат на сегашната нео-либерална

идеологија дека ние сме креаторите на нашите сопствени животи, дека изборот е наш. Не е наш. Индиректно, ние прифаќаме дека со закон определените права не значат многу. Старите навики тешко умираат, и така натаму. Доколку мажите успеат да се извлечат со тоа да извршуваат помалку од еднаков дел од домашните обврски, и никој не ги укори, браво за нив! Доколку жените се силувани почесто од мажите, тогаш тие би требало да обрнат внимание на тоа како се облекуваат или по кој пат си одат дома. Да ни се скратува задоволството да гледаме привлечна жена на телевизија или да се одбележи доаѓање на повеќе жени во парламент со малку шега, зар не звучи тоа малку зловно?

Зад можниот недостиг од новинска вредност како причина вестите кои додеваат со прашањето за родовата еманципација да се стават на почек, стои и друго прашање. Жените кои се појавуваат по медиумите имаат двапати поголеми шанси отколку мажите да бидат претставени како жртви (ГММП 2010 година, стр. 15). Во просек, жените кои се прикажуваат се помлади од мажите (на пример, на телевизија, меѓу субјектите во вестите 54% од возрасната група од 19-34 години биле жени, споредено со вкупно 24% жени меѓу субјектите: ГММП 2010 година, стр. 14). Едвај да е претерано да се каже дека „беспомошни“ и „слатки“ ги прави жените поинтересни медиумски субјекти. И читател(к)ите и медиумските професионалци знаат дека ова е така, тоа се коментира од време на време, на пример кога се протестира поради речиси анорексичните фигури на топ моделите. Многу женски списанија имаат прифатено политики за различност на формите на тела. Сè на сè, како професионалци и граѓани, не преземаме ништо. Изгледа како да имаме илјадници оправдувања за императивите на комерцијалната медиумска култура и многу низок праг за прифаќање на големините и формите на човечките тела во широк опсег на возраст. Медиумските продуценти во секој случај се убедени дека тоа е така. Политиката за совршено тело на медиумската продукција е сама по себе лоша вест. Во медиумска култура која ги користи правилата на забавата за да ги пренесе вестите, таквите политики се широко распространети и се краен ризик за демократијата, зашто ги исклучуваат помалку надарените. Додека сами по себе барањата за совршено тело не се специфични за ниту еден пол, тие се комбинираат прилично добро со родовите стереотипи и имаат тенденција да ги зајакнат предрасудите за тоа какви се жените и мажите и за тоа што треба и може да се очекува од нив.

На крајот, непрепознавањето дека практиките на родовото стереотипизирање се игра на моќ, значи на цели групи да им се негира пристап до јавните форуми. Тоа значи да се негира нивниот авторитет во одредени полиња на знаење и пракса. Тоа значи да се негираат демократските права преку дискриминација врз основа на изглед. Вака се корумпираат демократските вредности и се става крај на квалитетното новинарство. Свеста за родовото стереотипизирање за жените и мажите оди во сржта на силниот професионализам и независната продукција на вести. Зашто стереотипизирањето се потпира на земањето на работите здраво за готово и на „општото знаење“, додека квалитетното новинарство го прави токму спротивното. Тоа знае дека номиналната вредност е секогаш лажлива и треба да се погледне од поблиску.

Факт 2: Стереотипизирањето е форма на игра на моќ

Луѓето кои работат во вестите треба да продолжат да бидат горди на себеси за тоа што ништо не земаат здраво за готово, на инсистирање на цврста легитимизација и објаснување, особено кога е во прашање „здравниот разум“. Примери на новинарско известување од воени зони, покажуваат како

стереотипите кои се земени здраво за готово, го одложиле откривањето на масовните силувања на жените во поранешна Југославија.

Пени Маршал (Penny Marshall), репортерка за Британската телевизија ИТН (Independent Television News - ITN) известуваше за војната во поранешна Југославија. Таа ги прашала мажите од логорите Омарска и Трнополе дали биле малтретирани, а дури подоцна дознала за огромниот број силувани жени. Условена да бара машки извор, таа не очекувала дека жените имаат нешто да додадат, особено не една силна и поинаква приказна (Gallagher, 1995). Локално, било познато дека жените биле жртви на сексуално злоставување. Фактот дека и мажите исто така биле силувани, бил шокирачки. Силувањето како акт на војна, денес е во нашата ментална мапа. Во 1998 година, Меѓународниот кривичен трибунал за Руанда, основан од страна на Обединетите нации, донесе значајни одлуки, дефинирајќи го силувањето како злосторство на геноцид според меѓународното право. Понатаму, во 2008 година, Советот за безбедност на ОН, усвои Резолуција 1820, која наведува дека „силувањето и другите форми на сексуално насилство можат да претставуваат воено злосторство, злосторство против човештвото, или конститутивен акт во врска со геноцидот”.

Секојдневното стереотипирање придонесува за искривени поими за тоа што е „нормално” и прифатливо. Тоа служи како потсетник за „коректно” однесување или претпочитан облик на тело за тие кои се предмет на стереотипирање. Исто така служи како изговор да не се сфаќаат премногу сериозно законските граѓански слободи и права на тие кои, според стереотипите треба да бидат „видени, но не и слушнати”. Ги присилува жените и девојките да преземаат улоги кои тие не би ги избрале слободно или да трошат енергија за борба против предрасудите за тоа кои се тие. Исто така, мажите се под влијание на стереотипи во врска со изборите кои ги прават како поединци или професионалци. Можеби сакаме да прифатиме дека живееме во корпоративна комерцијална култура, која диктира дека младоста и убавината се задолжителни и дека сексуалната достапност е од пресудно значење. Можеби сакаме да прифатиме дека постара презентерка на вести мора да ги „дотера” лицето и фризура за да ја задржи својата работа, како што е случајот со американската презентерка на вести во примерот подолу. Можеби сакаме да прифатиме дека живееме во искривен, сјаен и нацртан медиумски свет. Со закон, новинар(к)ите, како и сите ние, се сè уште приморани да ги прифатат и почитуваат еднаквите права на жените и мажите, и правото да не бидат дискриминирани.

Сè додека постои слободен печат и јавна радиодифузија, ќе има демократско барање за новинар(к)ите праведно да постапуваат кон жените и мажите како вистински слободни поединци и да разберат како стереотипите ги поткопуваат предусловите за демократско формирање мислење и за разноликост во јавната сфера. Се разбира, од комерцијалните вести се очекува да се придржуваат кон истите уставни права. Сепак, често комерцијалните програми избираат да не емитуваат програми кои жанровски не се чисто вести, туку претпочитаат да емитуваат мешани формати кои се првенствено наменети да бидат забавни. Додека ваквите емисии може да бидат критички или иновативни, тие немаат законска обврска или самонаметната должност да им служат на демократијата и на еднаквоста.

Грета ван Сустерн – Пред

Убавината пред умот

Кога почитуваната презентерка на вести Грета ван Сустерн (Greta Van Susteren) се премести од Си-Ен-Ен (CNN) во Фокс (Fox), на почетокот на 2002 година, таа не само што го промени изгледот, туку и направи пластична операција на лицето за да изгледа помлада и „поубава“. Кога се даваше премиерно нејзиното ново шоу Он д рекорд (On the Record), имаше совршена фризура и седеше зад бирото така што гледачите можеа да ги видат нејзиното кратко здолниште и нозете.

Грета ван Сустерн – Потоа

Робин Гербер (Robin Gerber) забележува дека: „Пред нејзината операција, Ван Сустерн беше сè повидлив светилник кој ја изразува надежта дека жените постигнале напредок. Верувавте дека таа успеала во телевизијата поради тоа што е премногу паметна, очигледно најдобриот правен аналитичар во етерот.“ Сепак, нејзината операција го симболизира она што многумина аналитичари го тврдеа со децении: дека начинот на кој една жена изгледа е далеку поважен од она што таа има да го каже. Гербер заклучува дека Ван Сустерн „стана болно потсетување за нееднаквоста на жените... Да се биде паметна, попаметна, најпаметна, не е доволно. Наместо тоа, со обидот да стане уште едно убаво лице, Ван Сустерн стана уште една жртва на културата“.

Од: (http://www.media-awareness.ca/english/issues/stereotyping/women_and_girls/women_coverage.cfm).

Да се зборува за стереотипизирањето не е (само) прашање на зголемување на медиумската писменост, иако е тоа важно (види „Алатки, Алатка бр. 2“), или на подобра обука на млади професионалци во новинарството. Тоа е прашање на повторно калибрирање на здраворазумските претпоставки на професионално поле. Тоа е прашање на храброст: дали медиумските професионалци во јавниот домен имаат храброст да погледнат во содржината на медиумите за кои се одговорни како целина? Дали тие имаат храброст да ја прифатат својата колективна одговорност како „четврта сила“ на демократијата и да ги преиспитаат кодексите и конвенциите кои се земени здраво за готово со цел тие кодекси конечно да бидат уништени и одново напишани? Дали е ова група на професионалци, која се осмелува да се сфати самата себеси сериозно? Дали е ова група на професионалци која разбира дека родовото стереотипизирање е мрзеливо и лесно?

Новости - гласот на жените за промена (ноември 2011)

Повеќе отколку протест: Кога менаџментот од британскиот Канал 5 (Channel 5), ја праша Селина Скот (Selina Scott), 57 години, дали е во можност да ја замени Наташа Каплински (Natasha Kaplinsky) додека е на породилно отсуство, таа рече да и забележа во својот календар. Кога Каналот, наместо неа ги избра Ајла Тракер (Isla Traquair) на возраст од 28 години и Мет Барбет (Matt Barbet) на возраст од 32 години, Скот не остана само со жалба. Таа најми адвокат: „Каналот и режисерот на програмите за (Канал) Пет, Боб Гејл (Bob Gale), изјавија дека го негираат ова тврдење и ќе се бранат против него,” извести Дејли мејл (Daily Mail). Емили Бел (Emily Bell), во британското издание на Гардиан (Guardian UK), ја нарече тужбата на Скот важен чекор напред:

Искушението да вработуваат според сопствената замисла за повеќето менаџери е исто толку неодоливо колку и потсвесно, што е причината зошто има многу жени со свое мислење кои работат во дигиталниот менаџмент во Гардиан, и зошто сите ние имаме потреба од цели кои ќе не потсетуваат да погледнеме зад огледалото.

На екранот, многу возрасни момци со невообичаен изглед кои стареат како Џереми Кларксон, Џонатан Рос, Крис Мојлс, Алан Шугар, Адриан Чилс, Џереми Паксман, Сајмон Кавел, Пирс Морган (Jeremy Clarkson, Jonathan Ross, Chris Moyles, Alan Sugar, Adrian Chiles, Jeremy Paxman, Simon Cowell, Piers Morgan) се најдобро платени поради талентот што го поседуваат, а не поради изгледот. За жените е сосема друга приказна, изгледот и возраста се очигледно фактори за избирање презентерки, што не важи за мажите. Медиумите треба да бидат длабоко загрижени за оваа неразновидност не затоа што тоа претставува морална подлост од наша страна, туку затоа што тоа претставува претерано грозна смисла за бизнис.

На:<http://womensvoicesforchange.org/news-brief-selina-scott-sues-tv-channel-for-ageism-heart-attack-recovery-via-the-gym-at-41-kimberly-pi-jpgerce-doesnt-cry.htm>, пристапено во ноември 2011 година.

Факт 3: На јавното новинарство му е потребно итно будење

Ако родовото стереотипизирање е толку стара и воспоставена практика, и ако навистина се чини дека малку се менува кон подобро, тогаш зошто сега да зборуваме за него? Извештаите на Глобалниот проект за медиумски мониторинг, се објавуваат секои 5 години од 1995 година, кога само 17% од субјектите на вестите биле жени, што порасна на 24% во 2010 година. Утврдивме дека новинската вредност на ваквата вест е очигледно занемарлива. Истото може да се каже за фактот дека стереотипите им оневозможуваат на сите оние кои не се бели мажи од средната класа да достигнат позиции на моќ и престиж. Широко распространето е сознанието дека родовото стереотипизирање е едно од лицата на родовата дискриминација, дел од далеку поопсежниот систем на проверки и рамнотежи кои делуваат против тоа голем број жени да стекнат социјална и политичка моќ. Еден циник би заклучил дека општеството, економијата и уметностите се доволно добри без да се повикаат на можните таленти од 50% на европската популација, што воопшто не е случај. Загубата на талентот како резултат на традиционалните стереотипи е голема штета. Целта на овој повик за будење, сепак не е да се упати посебна молба во име на жените туку да се покаже дека родовите стереотипи се лакмусов тест за квалитетот на (јавното) новинарство. Борбата против родовото стереотипизирање ќе ја зајакне демократијата.

Јасно е дека јавното новинарство е во неволја. Квалитетното новинарство се соочува со опаѓање на читателската публика на весниците, јавниот телевизиски сервис губи гледачи од помладите возрастни групи, нови форми на потрошувачка на вести се развиваат со многу простор за кратки интернет прилози. Некои тврдат дека т.н. граѓанско новинарство, исто така, ќе го загрози професионалното создавање вести (Keen, 2007). Потоа, тука е порастот на корпоративните вести од соопштенијата за јавност напишани од персоналот за односи со јавност, обучен да им го олесни животот на новинар(к)ите. „Под закана е независното *известување* кое овозможува информации, истражување, анализа и знаење за заедницата, особено во покривањето на локалните теми.“ (Downie и Schudson, 2009, http://www.cjr.org/reconstruction/the_reconstruction_of_american.php?page=all).

Како институционален извор, лицата за односи со јавност и другите официјални лица за корпоративна комуникација, го нудат интегритетот на својата марка како гаранција, што речиси секогаш се сфаќа како доволно силно за да се користат овие соопштенија такви какви што се. Во овој момент во Холандија, на секој еден/на новинар/ка, вработени се по отприлика пет лица за односи со јавноста (Prenger, Van Vree, 2010). Кога има олку силна комерцијална и корпоративна култура, кога конзумеризмот и самостојното создавање вести од страна на корисниците преку социјалните медиуми и другите платформи се нова сила која треба да се има предвид, јасна е потребата професионалното новинарство да се издвои самото себеси така што ќе биде одговорно, што свесно ќе ја преземе својата улога во претставничката демократија. Родовата свест е силна алатка за да го стори тоа. Таа ја зголемува професионалната рефлексивност. Таа разјаснува што значи да се биде љубопитен во врска со тоа што всушност се зема здраво за готово и да им се покаже на публиката и информаторите должна почит, но да не се прифаќаат здраворазумските стереотипи ниту да се користат против недоминантните групи во општеството.

Извештајот на План Интернешнал цитиран погоре, ја нуди најдобрата причина да се инсистира на „жените и девојчињата на прво место“ кога им се помага на заедниците кои имаат потреба во глобалниот Југ. Таквата помош ќе биде од корист за целата заедница, додека „генералните“ мерки обично не стигнуваат до нив. Иако ова го поставува прашањето за тоа што значи

„генерални“ во овие случаи, пораката е јасна. Девојчињата обично стојат на крајот од редот. Тие јадат по нивните татковци, браќа или мајки, а доколку нема ништо останато, здравје, друг пат. Девојчињата, најверојатно, нема да добијат храна и школување, доколку тие веќе не им се достапни и на момчињата. На сличен ако не и целосно ист начин, новинар(к)ите имаат критична позиција. Кога новинар(к)ите ќе покажат дека родовата свест го заслужува нивното време, другите ќе влезат во редот: колегите, професионалците во односите со јавност и рекламирањето или обичните граѓани. Новинар(к)ите влијаат и на агендата на јавната дебата и на рамките кои се користат. Една малку излитена метафора: младите жени и новинар(к)ите за репрезентативната демократија се истото она што биле канаринците за рударите: кога тие умираше, рударите знаеле дека има смртоносни и експлозивни гасови во рудникот. Кога канаринците (читај жени и новинар(к)и) се живи, шансите за преживување на сите нас се многу подобри.

Факт 4: Правата на жените се политичка колатерална загуба во популистичката политика

Многу различен, и сигурно не најмалку важен аргумент, зошто сега да се осврнеме на и да ја подигнеме родовата свест, е тоа што положбата на жените неодамна беше реполитизирана од страна на десничарските популистички партии. Данската народна партија (Dansk Folkeparti) и холандската Партија на слободата (PVV) на пример, користат шамија како симбол за угнетувањето на жените. Овие партии промовираат дискурс „жената како жртва“, кој е неправеден кон издржливоста и силата на вистинските жени и девојки. Во случајот на родовото стереотипизирање, не се само жените и девојките негови жртви, туку и општеството како целина. Демократијата е во прашање тука, како и правото да се биде сфатен сериозно. Родовата стереотипизација е форма на дискриминација и правото да не се биде дискриминиран е човеково право, поддржано од Советот на Европа и од Обединетите нации.

Човекови права и забрана на дискриминација

Европска конвенција за човекови права

Член 14

Уживањето на правата и слободите, признати со оваа Конвенција, ќе се обезбеди на сите без дискриминација, без оглед на пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго уверување, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, сопственост, род или друг статус.

http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D5CC24A7-DC134318-B457-5C9014916D7A/0/ENG_CONV.pdf

(За текстот на Конвенцијата на македонски јазик види: http://www.pravda.gov.mk/oglasni/strazbur/Konvencija_za_covekovi_prava.pdf, н.з.)

Универзална декларација за човекови права

Член 1

Сите човечки суштества се родени слободни и еднакви по достоинство и права. Тие се обдарени со разум и свест и треба да се однесуваат еден кон друг во општо човечка припадност.

Член 2

Секој има право на сите права и слободи наведени во оваа Декларација, без оглед на разликите од каков било вид, како што се раса, боја на кожа, пол, јазик, религија, политичко или друго уверување, национално или социјално потекло, сопственост, раѓање или друг статус.

Член 7

Сите луѓе се еднакви пред законот и имаат право, без никаква дискриминација, на еднаква заштита од законот. Сите имаат право на еднаква заштита од каква било дискриминација во спротивност на оваа Декларација и против секое поттикнување на таква дискриминација.

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=eng>

Факт 5: Порнификацијата е систем за дисциплинирање

„Жртва“ не е многу корисен поим, како што покажува претходниот дел. Тој сугерира целокупна ранливост и слабост на „жртвата“, што нема многу голема врска со реалноста. Згора на тоа, кога станува збор за родовото стереотипизирање, и жените и мажите се „жртви“. Стандардите за сликите на телата во медиумската забава и рекламирање, јасно претпочитаат млади и добро обликувани тела, а тоа го прави и голем дел од печатот. Повеќе од тоа, медиумите се чини дека инсистираат сè повеќе и повеќе на сексапилноста на оние кои се во клучна улога како презентери и изведувачи. Ова е дел од она што медиумските научници и критичари го нарекуваат „порнификација“. Според нивниот аргумент, не можеме да очекуваме да се намали родовото стереотипизирање, кога порнографијата зависи од јасно дефинирани спротивни улоги. Во извештајот направен за британското Министерство за внатрешни работи, Линда Пападопулос (Linda Papadopoulos, 2010) зборува за зголемено сексуализирана култура во која хиперсексуализацијата и хипермажественоста, се секојдневен предизвик за девојчињата и момчињата. „Згоден“ и „секси“ се стандардите кои тие сметаат дека треба да ги исполнат.

Комерцијалната медиумска култура го турна сексуалното ослободување предалеку, и толку го изврти што феминистките не можат да го препознаат. Сексуалното ослободување беше една од целите на феминизмот од вториот бран, заедно, на пример, со економската независност. Комерцијалните медиуми оттогаш ги „спинуваа“ поимот да се биде секси и јавното претставување на сексуалноста и голотијата претставувајќи ги како слобода и јакнење. За некои луѓе, ова можеби и значи само тоа. Тешко е да се верува, сепак, дека сите жени и мажи постојано копнеат да се претставуваат себеси како сексуални суштества. Порнификацијата проширува постари практики на користење

полуголи женски тела да ги направи, на пример, телевизиските програми поатрактивни за гледање и ги врзува во реторика на зајакнување - зајакнување на девојките облечени во бикини, кои ретко зборуваат. Така, гледаме италијански семејни квизови во кои жени во улога на „помошнички“ на водителот се шетаат наоколу во облека која повеќе одговара за во секс клуб. Исто така, возможно е да се мисли дека правата на жените имаат корист од употребата порнографски слики кога политиката е тема на дискусија, како што е случај со српските таблоиди, според Ивана Кроња (2006). Или да се сметаат реалните шоу програми за „промена на изгледот“ кои инсистираат на импланти за поголеми гради и за поимпресивна мускулатура на горниот дел од рацете, градите, стомакот и задникот (едните за жените, другите за мажите), за трогателни телевизиски шоуа кои им овозможуваат на обновените жени и мажи „потполно да дојдат до израз“. Доколку сакаме, можеме да ги гледаме нивните роднини што се прикажуваат во доцните вечерни часови – шокантните документарци за операции за зголемување на машкиот полов орган, и да го сметаме тоа за информација. Спам електронската порака која ги кани луѓето присутни на интернет, барем да размислат дали им треба таква операција, можеме, доколку сакаме, да ја отфрлиме како непријатност наместо да ја сфатиме како симптом на порнификацијата сфатена како нов стандард за јавноста.

Женските гениталии во меѓувреме, мора да бидат усогласени со ретушираната срамежлива слика на списанието *Плејбој*. Фото-шопираната меко-порнографска санитаризирана реалност го поставува правилото за прифатливи женски полови органи денес. Тука не се работи за големина, туку за „уредност“. Додека светските здравствени организации се борат против сакатењето на женските гениталии, жените кои имаат доволно пари, иронично, ги затегаат и „подмладуваат“ своите вагини и срамни усни. Холандската режисерка на документарни филмови Сани Бергман (Sunny Bergman), го документира ова во својот филм „Verperkt houdbaar“ (буквално: *Со ограничен рок на употреба*, веб страницата, сè уште активна, може да се најде и како: *Луѓето против секс индустријата*, “The people versus the sex industry” на данската јавна радиодифузна асоцијација ВПРО (VPRO) 2007 година, www.verperkthoudbaar.info), и ја коментира западната порнифицирана медиумска култура во „Сончевата страна на сексот“ (“The sunny side of sex” VPRO, 2011) покажувајќи културолошки алтернативно ценење на облиците на телото. Овие прашања исто така се споменуваат и во италијанскиот документарец „Il Corpo delle donne“ (*„Телото на жените“*), снимен во 2009 година од Лорела Санардо (Lorella Zanardo). Постигна голем успех кај женските групи во Италија, и е преведен на многу јазици. Во 2010 година Санардо напиша книга со истиот наслов. Исто така има и блог „Il Corpo delle donne“ (<http://www.ilcorporodelledonne.net/>) каде што, меѓу другото, може да се види и документарецот.

Обликот на телото, тежината и младоста се предмет на дисциплинирање и нормализација. Додека вишокот килограми очигледно е социјален здравствен проблем кој вклучува значителен економски трошок, тој е и дел од голем број комерцијални и дисциплински практики кои се проширија во јавната медиумска култура. „Дебелината“ и „салото“ се гледаат како јасни знаци на мрзливост и недостиг на цел (Bordo, 2003), додека младоста е квалитет кој се постигнува, а не е привремена состојба. Европските општества судат според изгледот и го користат секое отстапување од невозможниот стандард за симболички да ги казнат оние кои го предизвикуваат статусот кво. Да бидеме поконкретни: додека сите политичари го добиваат својот удел во сатирата која ги користи нивните лица или тела за да им се потсмева, политичарките на позиции на моќ мора да имаат предвид дека редовно ќе бидат сведувани на своите тела, на посексуализиран начин отколку мажите политичари (цф van

Zoopen 2006). Единствен одговор на порнификацијата и комерцијализацијата на сексуалноста и родот е да се преиспитаат претпоставките врз кои се потпираат, за да се сфати дека станува збор за систем за дисциплинирање. Индиректно, несвесното родово стереотипизирање е дел од тоа.

„Женски шовинистички свињи“

Овој непристоен свет на гради и нозе покажува уште колку треба да поминеме. Во новата секс култура, слободата жените да бидат сексуално провокативни го узурпира вистинското ослободување, од Ариел Леви (Ariel Levy) во Гардиан (The Guardian), петок 17. февруари 2006 година.

...Женското ослободување и јакнење се поими кои феминист(к)ите започнале да ги користат за да зборуваат за отфрлање на ограничувањата наметнати на жените и да бараат еднаквост. Ние ги изопачивме овие зборови. Слободата да се биде сексуално провокативна или промискуитетна не е доволна слобода; тоа не е единственото „женско прашање“ на кое вреди да се обрне внимание. И ние дури не сме ни слободни во сексуалната арена. Ние едноставно сме усвоиле норма, нова улога: сладострасна, големоградна егзибиционистка. Постојат и други избори. Ако навистина сакаме да бидеме сексуално ослободени, треба да направиме простор за една низа опции широка колку и разновидноста на човечката желба. Треба да си ја овозможиме слободата да дознаеме што сакаме од сексот, наместо да го имитираме тоа што популарната култура го промовира како секси. Тоа би било сексуално ослободување.

Кога би верувале дека сме секси и интересни и способни, не би имале потреба да бидеме како стриптизер(к)ите, или како мажите или пак, како кој било друг, освен како самите себеси. Тоа нема да биде лесно, но наградата ќе биде она што „Женските шовинистички свињи“ го сакаат премногу, она што жените го заслужуваат: слобода и моќ.

Ариел Леви е уредничка за списанието Њујорк (New York) и авторка на „Женски шовинистички свињи: Жени и подемот на сексуалната култура“ (*Female Chauvinist Pigs: Women and the rise of raunch culture*).

(<http://www.guardian.co.uk/world/2006/feb/17/gender.comment>)

Коментарите на Леви доаѓаат од Соединетите Американски Држави. Истиот аргумент го дадоа и европските коментатори. Розалин Гил (Rosalind Gill), изнесува слични поенти во:

[http://eprints.lse.ac.uk/2449/1/Postfeminist_media_culture_\(LSERO\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/2449/1/Postfeminist_media_culture_(LSERO).pdf);

исто како и Ангела Мекроби (Angela McRobbie) во „Последиците на феминизмот“ (“The Aftermath of Feminism”, 2009). Од аспект на новинарска перспектива, тука е книгата Наташа Волтер (Natasha Walter) од 2010 година, „Живи кукли: Враќањето на сексизмот“ (“Living Dolls: the Return of Sexism” види на <http://www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2010/jan/25/natasha-walter-feminism-sexism-return>).

Факт 6: Иако некое стереотипизирање е сексистичко, стереотипизирањето не е исто што и сексизам, тоа е системско искривоколчување

Стереотипизирањето е лесно, тоа е во согласност со широко распространетите очекувања. Употребата на стереотипите е секојдневна пракса. Стереотипизирањето не е повремени употреба на сексистички формат или слика. Тоа не е само таа една шега. Стереотипизирањето не е нешто што мажите им го прават на жените. Мнозинството медиумските работници го прават тоа, и мажи и жени. Стереотипизирањето е систематско и постојано припишување одредени карактеристики на одредена група или систематско негирање одредени квалитетите. Стереотипизирањето работи во полза на моќни групи, но исто така може да се користи и како противстратегија од страна на групи кои имаат помала моќ или се маргинални, често преку шеги и хумор. Стереотипизирањето во сите тие случаи им го негира на поединечните членови на групите правото да се однесуваат како што тие избираат, ги казнува поединците зашто се издвојуваат, или едноставно зашто имаат влијателна позиција, како што се добро познатите шеги на сметка на свекрвите. „Абнормалноста“ жена да се наоѓа на влијателна позиција, очигледно за некои е предмет на подбив, вознемирување на она што се смета за „природен“ ред на нештата. Природниот ред би сакал жените да се дома, а мажите „надвор“ во светот на јавното. Таквото стереотипизирање ги намалува правата на поединците да бидат тоа што сакаат да бидат.

Некои од најпознатите примери на стереотипизирање се на жените: жени сведени на тоа да бидат или да не бидат сексуално достапни; жени на кои им е негирана професионалната позиција со тоа што се интервјуирани во нивната домашна средина; жени прашани за нивниот став „како жени“, а не како експертки. И мажите се стереотипизирани, на начини кои исто така се штетни. Професионален спортист кој стави крај на својата кариера за да се посвети на своето семејство? Колку е чудно тоа? Аудиовизуелната алатка „Прикажувајќи го родот“ („Screening gender“ произведена од страна на јавните радиодифузни организации ЈЛЕ, НОС, НРК, СВТ, ЗДФ и ДР, 2000) го дава овој особен пример во делот од упатството наречен „Стигнавме ли“ („Are we there yet“). На крајот од велосипедска трката, постариот холандски спортски новинар Жан Нелисен (Jean Nelissen) го интервјуира победникот, Руди Кемна (Rudi Kemna). Дали планира да им се придружи на професионалците? Не, одговара велосипедистот. Тој е „домаќин: Јас ги вршам домашните работи, и понекогаш возам велосипед“. „Значи, Вие готвите? (...) И чистите, исто така?“ Нилсен праша зачудено. Назад во студиото, водителот на програмата благо се пошегува дека неговиот постар колега „прв пат слуша оти и мажите готват и чистат“.

Во овој случај, новинарот кој го интервјуираше професионалниот спортист, беше прекорен со блага иронија од водителот на програмата веднаш по прилогот. Сепак, стереотипизирањето претежно е вткаено во рутината на правењето вести, и никогаш не се преиспитува. Таквото безрезервно прифаќање на стандарди и слики земени здраво за готово, помага во одржување нееднаков статус кво.

Факт 7: Женско е! Медиумите се изненадени кога жена ќе направи нешто добро

Пред половина век, во пресрет на вториот бран феминизам, имаше смисла да се објавуваат статии и документарни филмови за „првата жена која...“. Се покажа дека првите докторки, пилотки, министерки биле присутни многу пред тоа да го признаат стереотипизираниите слики. Од тогаш, сè помалку

и помалку има смисла да се коментира фактот дека жена врши одредена професија, функција или постигнуваат спектакуларни резултати.

„Мис Германија!“ извика
насловот на првата страна на
германскиот тиражен таблоид
Билд (*Bild*) (на англиски јазик)
кога Ангела Меркел стана
првата канцеларка на
Германија во ноември 2005
година. „Женско е“ („Es ist ein
Mädchen“) објасни
левоориентираните *Die
Tageszeitung*. Чуден начин за да
се сигнализира доаѓањето на
еден голем нов лидер на
европската и на светската
сцена.

Во: *Претставување на
политиката: Упатство за
родот и телевизијата,
(Portraying Politics: A Toolkit
on Gender and Television),
2006, стр. 5.*

Јасно е дека зависи од контекстот дали свртувањето на вниманието кон тоа дека жените добро прават нешто, е добра или лоша работа. Јасно е и дека е важно на кој начин се изразува родовата чувствителност. За читателите е интересно да знаат оти главниот извршен директор, највисокиот шеф или раководител на компанијата е жена, со оглед на тоа што тие сè уште се малцинство. Доброто новинарство секако би можело да најде посуптилни начини за да го претстави овој факт, наместо да зборува дека жена е главна извршна директорка. Употребата на името и презимето или фотографија сосема добро би ја завршиле работата. Исто така во спортот, често е сосема излишно да се додаде придавката „женски“ на некој спорт. Таквата постапка, може само да служи за управување со очекувањата. Женски фудбал - а добро, во тој случај, нема што да се гледа. Или: за женски фудбал, беше навистина многу добро. Златното правило во новинарското известување е да не се оди на евтин погодок или лесна асоцијација, туку да се зачуваат коментарите за родот за оние случаи кога тие навистина се важни, надвор од здраворазумските верувања и стереотипи.

Справување со родовото стереотипизирање преку зајакнување одговорно новинарство

1. Сила: Новинар(к)ите се „душкала“

Новинарството е слободна професија: никому не му треба сертификат или диплома за да биде новинар. Ова е во корист на слободата на изразување. Свесно за сопствените можни општествени последици, новинарството е исто така една од најдобро саморегулираните професии во светот. Декларацијата на Меѓународната федерација на новинари (ИФЈ) за принципите на однесување на новинар(к)ите, (позната и како Кодексот од Бордо) беше создадена во 50-те години од 20 век и оттогаш беше локално надградувана за, меѓу другото, да се овозможат нови медиумски типови и формати. Во неа се вели дека одговорно новинарство во плуралистичка медиумска сфера е од најголема важност за демократските општества. Таквите општества нема да можат да функционираат без добро информирано граѓанство и слободна размена на идеи. Во отворените општества, новинар(к)ите имаат право на слобода за собирање вести и одговорност да ги известуваат на вистинит, независен, фер, отворен и непристрасен начин.

Статус на новинар(к)ите и на новинарската етика: принципи на Меѓународната федерација на новинари (ИФЈ)

1.2 Меѓународната федерација на новинари смета дека демократијата зависи од распространувањето на слободата на изразување и социјалната правда во светски рамки. Федерацијата инсистира дека демократијата зависи од разбирањето на посебната и особената улога на медиумите во демократското општество.

Декларација на Меѓународната федерација на новинари за принципите на однесување на новинар(к)ите

7. Новинарот мора да биде свесен за опасноста од ширење дискриминацијата преку медиумите, и треба да стори сè за да избегне дискриминација врз основа на, меѓу другото, раса, пол, сексуална определба, јазик, вера, политичко или друго мислење и национално или социјално потекло.

Меѓународна федерација на новинари
(<http://www.ifj.org/en/articles/status-of-journalists-and-journalism-ethics-ifj-principles>), 5 мај 2003 година
(види: <http://www.villamedia.nl/dossiers/journalistieke-codes/code-voor-de-journalistiek/>, и други кодекси).

Квалитетот на новинарството не лежи во неговата слобода да собира информации, туку во неговата ненаситна љубопитност и инстинктивна недоверба кон првите впечатоци. Новинарството е дефинирано од својата желба за знаење, од својот самосвесен инстинкт на куче-чувар. Препуштена самата на себеси, секоја моќ, на крајот на краиштата, ќе се корумпира. Оттаму, љубопитноста е најголемата сила на новинарството. Љубопитноста ќе го натера добриот новинар да не се задоволува со лесни одговори, туку да истражува подлабоко. „Фактите“, на крајот на краиштата, не се секогаш факти.

Фактите можат да бидат помалку цврсти отколку што треба да се. Академските истражувања редовно ни покажуваат како тоа што сме го сметале за вистина, се испоставува дека е нешто поинакво. Медиумските професионалци, како и лаиците, ќе мора да се задоволат со најдобрата можна верзија на достапен „факт“. Тоа го вклучува разбирањето на основите на фактот: статистичките докази, на пример, укажуваат на резултатите и разликите помеѓу мажите и жените „во просек“. Затоа, статистичките факти не велат ништо за поединецот, тие се однесуваат за нешто што се нарекува „население“. Во таа смисла, сосема е вистина дека жените, во просек, се помалку силни од мажите. Сепак, именувањето на жените како „послабиот пол“ има многу поширок опсег на конотации. Овие конотации немаат никаква врска со „фактите“, туку со начините на кои таков факт може да се користи, и се користи за да се исклучат или контролираат жените, или да се насочат кон одредена општествена позиција.

Еден многу омилен мит

Археолозите имаат причина да се сомневаат во стереотипот за праисторискиот маж. Тој можеби не бил авантуристичкиот ловец што ние си го претставуваме. Напротив, нови докази покажуваат дека праисториските жени биле тие што патувале и ловеле. Меѓутоа, идејата за праисторискиот маж како Супермачо, се вкорени кај археолозите од 20-тиот век, и стана омилен мит за објаснувањето на машкото и женското однесување. Новата техника за датирање на археолошки остатоци заснована на стронциум, покажа дека преисториските жени имале тенденција да талкаат, а мажите останувале дома.

Дамнешните човечки татковци останувале дома додека жените талкале

Од Џенифер Виегас (Jennifer Viegas) (среда, 1 јуни 2011 година, 01:00), *Дискавери Њуз (Discovery News)*

Мажјаците од два вида човекови предци кои постоеле, грубо кажано, пред 2,7 до 1,7 милион години, останувале дома, додека жените од овие видови патувале, покажува напис во новото издание на *Нејчр (Nature)*. Откритието не укажува само на тоа дека денешните мажи домашари може да имаат генетска предиспозиција за нивниот начин на живот, туку и на тоа дека одредени обрасци на движење на жените кај луѓето, може да се одраз на оние кај шимпанзата и бонобите. Овие два вида примати исто така имаат мажјаци кои остануваат на едно место и женки кои патуваат.

„Во секое приматско општество, женките, мажјаците, или единки од двата пола, мораат на крајот да ги напуштат своите родни заедници и да им се придружат или пак да формираат други заедници,“ изјави за Дискавери Њуз Санди Коупленд (Sandi Copeland), проминентна авторка и хонорарна професорка на

Катедрата за антропологија на Универзитетот на Колорадо во Болдер. „Една важна причина за ова е да се спречи парењето меѓу крвни сродници.“ За студијата, Коупленд и нејзиниот тим анализираа 19 заби од единки на Австралопитекус африканус (*Australopithecus africanus*) и на Парантропус робустус (*Paranthropus robustus*). Овие дамнешни роднини на човекот живееле во различни временски периоди, но, во два соседни јужно-африкански пештерски системи: Стеркфонтеин (*Sterkfontein*) и Свартканс (*Swartkans*).

Истражувачите користеле техника позната како ласерска аблација, која ги гаѓа забите со ласери, мерејќи ги показателите на изотопите на металниот елемент стронциум. Поединечните стронциумови сигнали се поврзани со специфични геолошки супстрати, како гранит и песочник, и затоа „стронциумовите изотопни стапки се директен одраз на храната што ја јаделе овие хоминиди, која од своја страна е одраз на локалната геологија,” објасни Коупленд. Стронциумот „ги обележува” катниците на луѓето, веројатно кога тие се на возраст од околу 8 или 9 години. Мерењата открија дека мажите имале тенденција да не скитаат далеку од дома. Мнозинството од жените, од друга страна, се селеле од местата каде што се раѓале.

Коупленд рече, „Можно е дека женските хоминиди се одлучувале да ги напуштаат нивните родни групи со цел да се парат со мажи со кои не се во роднински врски, индиректна последица на фактот што мажите во нивните групи, избирале да не заминат”. Но таа додаде, „Не смееме да ја исклучиме можноста дека женските хоминиди не заминувале по своја волја, бидејќи е познато грабнувањето жени да се појави кај современиот човек, ретко кај шимпанзата и често кај гривестите павијани.”

Кај шимпанзата, всушност, било забележано дека ги одземаат женките од нивните родни заедници, и ги напаѓаат доколку тие одбијат да заминат. Дали ова се случувало или не со дамнешните човечки роднини, останува нејасно. Наодите, сепак, укажуваат на тоа дека нашите предци не живееле како денешните горила - мажјаците да патуваат, а женките да остануваат и да живеат во хареми. Фактот што мажјаците од дамнешните човечки предци не патувале, сепак, не значи дека тие помагале во одгледувањето на децата. Шимпанзата кои ги имаат истите обрасци на движење, имаат мажјаци кои остануваат дома, но сепак „не се грижат за децата,” вели Коупленд.

Друга можна импликација е дека одењето на две нозе кај луѓето се појавило и поради други причини, а не само заради подобро движење. „Ако се толкува оти нашите резултати покажуваат дека машките австралопитекуси ретко се движеле на долги растојанија, тогаш треба да се запрашаме дали потребата за енергетска ефикасност е доволна за да доведе до појава на двоножноста,” објаснува коавторот Мет Спонхајмер (*Matt Sponheimer*).

Маргарет Шонингер (*Margaret Schoeninger*), антрополог од Универзитетот на Калифорнија во Сан Диего, е авторка на коментар во Нејчр во врска со новите сознанија. Шонингер го повтори објаснувањето на Коупленд за тоа зошто жените се преместувале, велејќи „тоа ги елиминира можните генетски проблеми кои можат да се појават како резултат на парењето помеѓу крвни сродници.” Врз основа на новите истражувања и претходни сознанија, таа изјави за Дискавери Њуз, дека ние сега знаеме оти австралопитекусите живееле во мал опсег, биле релативно неподвижни (веројатно дури и жените кои патувале не оделе многу далеку) и оти тие „живееле во области со многу големи предатори.”

Зборувајќи за А. африканусите, чиј најпознатиот претставник е „Луси“ од Етиопија, таа рече, „Ова е чуден примат кој наликува на мајмун,“ спомнувајќи дека остануваат многу neodговорени прашања за него, како што се дали седел за да јаде. Спонхајмер се согласува дека има уште важни прашања. „Оваа студија е еден пример за тоа како некогаш можеме, ако имаме среќа, да ги убедиме старите коски и заби да откријат неколку нивни тајни,“ рече тој. „И не се сомневам дека стануваме сè подобри и подобри и добиваме многу од сè помалку и помалку, но мислам дека имаме долг пат пред нас. Многу работи околу нашите предци продолжуваат да бидат целосно мистериозни.“

Дискавери Њуз - Дамнешните човечки татковци останувале дома додека жените талкале ([Discovery News - Early Human Dads Stayed at Home While Females Roamed](#)) (јуни, 2011)

Додека Дискавери Њуз најде други експерти во областа за да ги коментираат овие сознанија, Дејли Мејл (Daily Mail) очигледно сметаше дека има материјал за духовит напис, така што ќе воведо уште еден збир стереотипи:

Жените биле главни во домот со милиони години, тврдат научниците

Од Пол Харис (Paul Harris) и Фиона Мекреј (Fiona Macrae), *Дејли Мејл*, последен пат ажурирано во 22:03 на 1 јуни 2011 година

„Алфа пештерските жени“ талкале по рамнините додека мрзеливите мажи останувале дома, се вели во една студија. Научниците можеби конечно го потврдија она во што секоја жена од Раquel Велч (Raquel Welch) до Вилма Флинстоун (Wilma Flintstone) отсекогаш се сомневаше. Дури и порано, во праисториските времиња, женките биле главни.

Студијата пронашла доказ дека „алфа пештерските жени“ талкале по рамнините и биле главни, додека мажите дремеле дома. Откритието може да стави крај на верувањето дека пештерските мажи биле агресивни, насилни енергични единки во врската меѓу половите. Таа исто така, ја покренува интригантната можност дека Фред Флинстон (Fred Flintstone), вечниот папучар од партнерство со Вилма во цртаниот филм, всушност можеби го отсликува животот на земјата во тие минати векови. И дека глумата на Раquel Велч, хероината на филмот „Милион години п.н.е“ (OneMillion Years BC) облечена во бикини од еленска кожа, ја погодила целта.

Истражувањето покажа дека алфа пештерската жена патувала многу подалеку од својот машки партнер. Таа дури и можеби одела надвор да се тепа, што е спротивно на популарната замисла дека типот бил оној кој ја удирал девојката по глава и ја влечел за коса до дома. Но, се чини дека нешто и се случило на еволуцијата на видовите по тие времиња од пред 1,7 до 2,4 милион години. Требало да поминат неколку милениуми пред женската независност да се појави одново со ослободувањето преку горење градници во лудите шеесетти (Swinging Sixties).

Откритијата, детално опишани во списанието Нејчр, биле направени од страна на истражувач(к)и од Универзитетот Оксфорд и меѓународен тим на научници/чки. Користејќи ласери и напредна технологија, тие ја анализирале глеѓта од фосилизирани заби, кои биле пронајдени во, километар и половина раздалечени, пештерски системи во Јужна Африка. „Изнаоѓање нови начини да

се натераат коските да зборуваат” ваков опис даде еден од членовите на тимот. Професорката од Оксфорд Јулиа Ли-Торп (Julia Lee-Thorp) рече дека разликата помеѓу мажјаците и женките била „сосема неочекувана”. Нејзиниот тим ги измерил показателите на изотопите на stronциум во песјаците и во третиот катник, кои се формираат отприлика на осум-годишна возраст, кај 11 единки од видот Парантропус робустус од пештерата Сварткранс, како и на забите од осум единки од видот Австралопитекус африканус од соседната пештера Стекрфонтеин, на околу 50 километри северозападно од Јоханесбург.

Дејли Мејл (ВБ) - Жените биле главни во домот со милиони години
([Daily Mail \(UK\) - Women have called the shots at home for millions of years](#))

Двата новинарски продукти се однесуваат на работата на Сенди Коупленд и истражувачките наоди објавени во *Нејчр* бр.474 (стр. 76-78) на 1 јуни, 2011 година.

2. Сила: Кога новинар(к)ите се љубопитни мажи и жени со широки сфаќања за светот

Почитта стана празен поим. Сите тврдат дека заслужуваат да бидат почитувани. Всушност, тоа е моќен поим, закана. Сепак, почитта е важна во борбата против родовите и другите стереотипи на еден постаромоден начин. Од позиција на отвореност, постои едно тврдење дека поединецот има право да направи свои избори, да биде она што е, наместо да биде мерен според стандардите кои ги поставуваат другите. Таквата позиција на „отвореност”, дава можност да им се овозможи на другите повеќе простор. Таквото право на самодетерминација се чини полесно да се изврши отколку што е. Во денешните мултикултурни, глобализирани општества, „урбаниот” кодекс да не гледаме баш во другите (или да не бидеме видени како гледаме други луѓе) на јавните места, ги ограничува и љубопитноста и почитта. Во секојдневниот живот не е невообичаено да се задоволиме со брзи проценки за опасноста: може да седнам на ова столче во автобусот или има страшни луѓе наоколу? Ние често избегнуваме да воспоставиме контакт. Стереотипите се издвоени од „урбаниот опстанок”. Тие го овозможуваат убедувањето дека ние знаеме на прв поглед каков е другиот.

Доброто новинарство е поврзано со знаењето дека ова не е точно, со смелоста да се воспостави контакт, да не се покажуваат предрасуди и претпоставки со цел да се задржи отворена опцијата дека работите може да бидат различни од тоа како изгледаат. Доброто новинарство нема баш врска со избрзани заклучоци. Напротив, доброто новинарство бара отвореност. Новинар(к)ите треба да бидат приемчиви или добро да забележуваат, наместо ограничени. На новинарството воопшто потребна му е претпоставката дека истражувањето и проверката на извори се секогаш неопходни. Конечно, навраќајќи се на тоа зошто ни треба силно новинарство сега, има многу медиумски професионалци кои работат од другата страна на оградата. Односите со јавност и рекламирањето претпочитаат граѓаните и потрошувачите да не проверуваат, тие сакаат да веруваме во сè што се тврди. Новинарството го прави спротивното: не се впушта ниту во наивна доверба ниту во недоверба, тоа проверува и нуди докази за тие проверки. Впрочем, ако ја отфрлиме претпоставката дека интересите не секогаш се усогласуваат, проверувањето на

фактите и истражувањето се она што ја прават демократијата стабилна и способна да издржи удар. Без претпоставката дека отвореноста и чистата лубопитност се важни, новинарството нема цел.

Анил Рамдас (Anil Ramdas) холандски новинар и критичар на културата: „Расизмот е недостиг од добри манири. Не сум заинтересиран за тоа дали другите луѓе ги решаваат своите предрасуди или не, сè додека тоа не влијае на нивното однесување.”

(Лична комуникација).

3. Сила: Новинарството е рефлексивна професија

Во многу професии е невообичаена размената на информации меѓу соработниците. Притисокот од обемот на работа и од nelaгодноста на работна култура, спречува тоа да се случи. Новинарството има многу подобро искуство. Тоа има силни национални федерации и синдикати кои објавуваат списанија и веб страници. Прашањата кои се однесуваат за родот и сексизмот се појавуваат таму, како и прашањето за (несвесното) стереотипизирање. Белгиското професионално списание *Црналист (Journalist)* започна серија написи за родови улоги во ноември во 2010 година и го истражуваше, меѓу другото, и објавувањето списанија наменети за одреден родот. Тоа исто така обезбеди листа на предлози за тоа како да се најдат експертки. Холандската веб страница Виламедиа (Villamedia), објави статија и отвори страница за дискусија на тема сексуалното насилство во бегалските кампови и политиките на родот (септември 2011). Неделникот *Де црналист (De Journalist)* гледа на родовото стереотипизирање како на релевантно прашање и објавува статии за него, но не многу често.

Сексизмот зависи од стереотипите, но не сите стереотипи се неизоставно сексистички. Важно е ова да се нагласи, бидејќи борбата против родовите стереотипи не е иста со борбата против сексизмот. На крајот, професионалците имаат право на лични мислења кои можат да бидат сексистички. Тие немаат право да ги презентираат овие мислења преку (негативни) стереотипи, бидејќи тоа ќе биде дискриминаторско. Додека потребата за борба против сексизмот е неспорна, потребата за борба против родовото стереотипизирање бара посилна професионална авторефлексивност и преиспитување на поимите кои се земаат здраво за готово и на секојдневните рутини. Новинарските здруженија се јасно свесни за ова, како што покажува примерот погоре. Граѓаните во нивната улога како корисници на вести, може само да се надеваат дека професионалците во вестите ќе сторат сè за да се избегнат стереотипизирањето и сексизмот. Самите професионалци можат за жал, да бидат предмет на сексизам и стереотипизирање. Во Велика Британија, блогерките повикаа да се стави крај на тролањата „полни со омраза“ (насилни онлајн навреди) од страна на мажите-женомрзци. Како рефлексивна професија, новинарството има поставено задача да го најде вистинскиот начин да ја модерира размената на мислења на своите веб страници. Форумот „Коментарот е слободен“ на британскиот весник Гардијан (The Guardian) е таков случај.

Во 2008 година, *Гардијан* реши да и забрани пристап на својата читателка Џејн да Вал (Jane da Vall) на својот интернет форум „Коментарот е слободен“. *Гардијан* сметаше дека таа ја преминала границата. Таа напиша на [womensviewsonnews.org](http://www.womensviewsonnews.org) (интернет заедница), „Се чувствувам растргната меѓу бесот поради одлуката, благодарноста поради нејзината иронија и одредена возбуда затоа што бев прогласена за премногу навредлива за да бидам слободно пуштена во септичката јама каква што е Гардијаниовата Коментарот е слободен. Јас претходно обвинив дека „Коментарот е слободен“ е пропагандна машинерија на лобито за машки права, на што уредникот на коментарите од читателите на Гардијан Крис Елиот (Chris Elliott) одговори дека жените мора „да се борат против каква било согледана мизогонија“ доколку сакаат да бидат слушнати.“

(<http://www.womensviewsonnews.org/2011/08/woman-baiting-continues-unchecked-on-guardians-comment-is-free/>)

Можеби Да Вал претерала со нејзините коментари. Уредникот на коментарите од читателите на Гардијан, Елиот звучи прилично грубо во секој случај. Борбата против „согледана мизогонија“ очигледно не е мала работа за професионалните колумнистки. Додека новинарството работи на размена на ставови и мислења и, додека на оние кои дебатират им обезбедува информации и интерпретација на која било тема што се однесуваат на општеството како целина од култура до економија и политика, веројатно ќе треба да рedefинира како да го прави тоа во светот на непосреден одговор. Далеку од отворениот и демократски простор, каков што интернетот сигурно може да биде, тој пред сè е домен кој бара многу мала воздржаност од оние кои ги укоруваат другите. Со оглед на ваквата состојба на работите, новинарството ја зеде на себе тешката задача не само да биде рефлексивна професија, туку и да инсистира на саморефлектирачко однесување кај сите што објавуваат пораки на новинарските веб форуми и веб страници. „Граѓанското новинарство“ и потребата за родово чувствително „нетикетирање“ (правила за соодветно однесување на интернет), треба да биде на врвот од листата со задачи на новинарството. Забранувањето на можноста да се остави анонимен коментар е еден од чекорите кои се веќе преземени (на пр. од страна на холандскиот весник *de Volkskrant*. Сите оние кои коментираат или учествуваат во онлајн дебата треба да направат профил. Иако ова може да биде целосно фиктивно, оваа мерка се испоставува како ефективен „тајм аут“).

Анонимните тролови секојдневно им се закануваат на авторските со силување

Од Ванеса Троп (Vanessa Thorpe) и Ричард Роџерс (Richard Rogers), недела 6 ноември 2011 година во *Обзрвер* (*The Observer*)

Сурови навреди, агресивни закани и изобилие од потсмев: тоа е вообичаена ситуација во светот на интернет коментари за вестите, барем за жените кои редовно придонесуваат кон националната дебата. Зачестеноста на насилните онлајн пцости или „тролањето“ упатени кон коментаторките и колумнистките, сега резултира со тоа некои од најпознатите имиња во

новинарството да се двоумат пред да ги објават своите мислења. Како резултат на тоа, авторските низ целиот политички спектар се здружуваат за да стават крај на, во најголем број случаи, анонимното навредување.

Колумнистката Лори Пени (Laurie Penny), која пишува за Гардиан (Guardian), Њу Стејтсмен (New Statesman) и Индепендент (Independent), одлучи да открие на колку голема злоупотреба била изложена, во обид да ги убеди онлајн форумите за дискусии да ги контролираат заканувачките коментари поефикасно.

[\[http://www.guardian.co.uk/profile/laurie-penny" title="\]](http://www.guardian.co.uk/profile/laurie-penny)

Блогерките повикуваат да се стави крај на тролањето „полно со омраза“ од страна на мажите-женомрзци

„Верувам дека времето за молчење е завршено,” напиша Пени во петокот, подробно опишувајќи серија анонимни напади врз нејзиниот изглед, минатото и семејството. Авторката гледа на оваа нова епидемија на женомрзечка злоупотреба како на освежување еден стар извор во јавниот живот во Британија. Ирелевантните лични напади врз писателките и мислителките се протегаат наназад најмалку до последните децении од 18 век, вели таа. „Имплицирањето дека жената мора да биде сексапилна за да биде сфатена сериозно како мислителка, не започна на интернет: тоа е обвинение што се користи за да се посрамотат и отфрлат идеите на жените долго време пред Мери Волстоункрафт (Mary Wollstonecraft) да биде наречена „хиена во здолниште”. Сепак, интернетот им олеснува на момчињата во осамените соби да станат насилници.”

[\[http://www.guardian.co.uk/politics/blog+books/mary-wollstonecraft" title="\]](http://www.guardian.co.uk/politics/blog+books/mary-wollstonecraft)

Идејата ја поведе Хелен Луис-Хејстли (Helen Lewis-Hasteley), новинарка на Њу Стејтсмен, која ги повика другите жени да го споделат своето искуство. „Сакав повеќе писателки да се осврнат на прашањето во исто време , бидејќи тие закани се застрашувачки, но исто така и засрамувачки,” рече таа во Обзервер. „Знам дека многу луѓе ќе кажат дека секој коментатор на интернет трпи злоупотреба, но она што ми се наметна додека го разгледував ова, беше начинот на работа на напаѓачите, а тоа беше користење на заканата со силување.”

[\[http://www.newstatesman.com/blogs/helen-lewis-hasteley/2011/11/comments-rape-abuse-women\]](http://www.newstatesman.com/blogs/helen-lewis-hasteley/2011/11/comments-rape-abuse-women)

Каролин Фароу (Caroline Farrow), блогерка за Католик Воисес (Catholic Voices), истакнува дека таа нема ништо заедничко со писателките како Лори Пени освен родот, но е предмет на истиот тип насилна злоупотреба. Фароу, сопруга на свештеник и „прилично правоверна”, одлучи да пишува под сопствено име и фотографија за да ја преземе одговорноста за нејзините ставови. „Но, разочарувачко е тоа што, за некои мажи, ова се чини дека те прави легитимна сексуална цел. Добивам барем пет сексуални заканувачки електронски пораки дневно.” Една од помалку непристојните пораки од поскоро време гласи: „Ќе врескаш кога ќе си го

добиеш. Ебана ороспија. Ми глумиш светица, ебате, и ќе обвинуваш за силување кога ќе си го добиеш тоа што го бараш. Кучко.”

[<http://www.facebook.com/pages/Catholic-Voices/225450737506346?sk=wall&filter=12> title="]

Линда Грант (Linda Grant), која пишуваше редовна колумна за Гардиан во доцните 1990-ти, престана да пишува на интернет, поради непријатната реакција. „Се откажав од тоа како да е целосна загуба. Во минатото, најлошите писма беа филтрирани пред да стигнат до мене и што е најважно тие не беа анонимни,” рече Грант. „Она што ме погоди најсилно за новиот онлајн свет беше насилството од трите вида на ставови: исламофобија, анти-семитизмот и мизогинијата. И, мизогинијата ме изненади најмногу. Британските национални весници направија малку, ако воопшто нешто направија, за да ги заштитат своите писателки од насилен говор на омраза.” Авторката и феминистичката писателка Наташа Волтер (Natasha Walter), исто така била заплашувана. „Тоа е една од причините зошто јас сум помалку среќна да ја вршам новинарската должност како што правев порано, бидејќи се чувствувам навистина непријатно од тонот на дебатата,” рече таа. „Под превезот на анонимноста, луѓето мислат дека можат да кажат сè, но не бев свесна дека има толку многу луѓе кои ги читаат моите новинарски текстови, а кои чувствувале силен и личен антагонизам кон феминизмот и авторките.”

[<http://www.guardian.co.uk/profile/natashawalter> title="]

Ланре Бакаре (Lanre Bakare), кој ги следи коментарите на веб-страницата Коментарот е слободен, на Гардиан, рече дека постојано внимава на напади врз коментаторки на која било тема. „Темата може да биде за европските финансии и сепак мора да има некои зајадливи антиженски забелешки, но постојат одредени теми, како абортус или семејно насилство, кои привлекуваат тролови и тогаш станува навистина непријатно. Секако, доколку се забележи некој да се заканува со сексуално насилство, веднаш се отстранува од страницата.”

[<http://www.guardian.co.uk/profile/lanre-bakare> title="]

Луис-Хејстли исто така беше изненадена од некои од реакциите на растечката кампања за заштита на писателките од оваа вербална злоупотреба. „Некој ме праша дали не сфаќам дека нема вистински да ме силуваат. Но, заканата со сексуално насилство е напад сам по себе, на некои коментаторки им ги пребаруваат профилите на Фејсбук, дури и им ги имаат откриено домашните адреси. Навистина имате чувство дека тие луѓе ве прогонуваат.” Сузи Орбач (Susie Orbach), психотерапевтка, психоаналитичарка и писателка, рече: „Заканата со сексуално насилство е насилство сама по себе, таа е прекршок и целта и е да се замолчат луѓето. Таа е полна со омраза и го поставува прашањето, што е тоа што овие мажи или луѓето кои го прават тоа, го доживуваат толку заканувачко? Дали чувствуваат напад врз својата машкост и затоа сексуалноста, во една ваква насилничка форма, им станува средство да ја прикријат сопствената кривост, со тоа што ја пренесуваат својата ранливост на овие жени?”

„Доколку ги поставите жените како сексуални објекти, како што го прави тоа општеството, без оглед што ќе направиме, тоа ги претвора жените повеќе во објекти, отколку во човечки суштества и тоа што го создавате е ситуација во која жените кои ќе се спротивстават и ќе аргументираат некои работи, ги преплашуваат овие мажи кои немаат допир со вистински жени и затоа ги убиваат во поим во условите во кои општеството им ги нуди, што нема никаква врска со содржината на она што го зборуваат. Жените би требало да бидат сексуални објекти, ние сè уште не требало да бидеме сложени човечки суштества кои размислуваат и чувствуваат. Тоа се должи на постојаното претставување на жените само како убавици, на обидот жените да се сведат на површина врз која проектираме сексуалност. Значи ние не сме вистински луѓе.

„Подлабоко прашање е обесправувањето на мажите кои се затекнуваат во такви изопачени околности каде сè што можат да прават е да го исфрлат внатрешниот гнев на жените. Реакцијата на овие мажи покажува дека тие се многу, многу загроени од нешто што и се заканува на нивната машкост.

„Кај сексуалното насилство, жртвата прима самоомраза од поединецот кој ја изразува внатрешната болка и вознемиреност на еден многу експлозивен начин. Силувањето е различно од заканата со силување, но сепак, ова е многу, многу сериозно и заканувачко искуство.”

во: <http://www.guardian.co.uk/world/2011/nov/05/women-bloggers-hateful-trolling>

4. Сила: Новинарството има низа формати за да се справи со и да го преработи родовото стереотипизирање

Промената на притисоците врз весниците, појавата на вестите на интернет и информативните програми засновани на забава, придонесуваат за поширок репертоар на новинарско коментирање и толкување. Личниот глас на колумнистот е една таква форма која може почесто да се сретне денес. Тој не е ограничен од кодексот на објективноста и како таков е совршено средство за справување со и преработка на родовото стереотипизирање. Сепак, тој е поврзан со друго правило: колумните во весниците и на веб страниците со вести се средства за привлекување публика. Тие се формат кој се раководи од профитот. Не е изненадување што тие затоа користат хумор, шпекулации и толковна реконструкција многу повеќе отколку што тоа го прави „обичното” новинарско известување. Употребата на хуморот претставува можност, но и закана кога станува збор за родовото стереотипизирање. Тој може да се искористи за да се зајакнат родовостереотипните режими на интерпретација и може да се искористи за да се нарушат.

Шегите се механизам за изразување културолошка вознемиреност. Понекогаш ова е многу јасно, како во расистичките шеги, понекогаш е помалку јасно, и бара, на пример, етнoлошки или културолошки истражувања за да се открие за што се шегите. Посебноста на шегата е во тоа што зависи од тоа кој ја кажува и каде ја кажува: тие можат да бидат смешни и да покажуваат свесност за минатото на една група и нејзиниот(ите) систем(и) на (не)застапеност, или пак тие може да бидат чиста навреда, и се или многу несолени или пак расистички или сексистички. Очигледно, не е дека шегата сама по себе е проблематична, туку врска која ја има со културните и

историските предрасуди. Кога ја кажува „инсајдер“, шегата е форма на саморerefлексивност. Кога ја кажува аутсајдер, истата шегата може да биде болно потсетување на членовите на групата дека тие не припаѓаат и не можат да припаѓаат некаде. Таа ги исклучува. Од медиумска професионална гледна точка, шегите кои се однесуваат на родови или на други стереотипи, треба да бидат сфатени како меч со две острици: додека тие може да бидат прифатливи под некои околности, во јавните информативни форуми тие повеќе ќе ги зајакнат и овековечат стереотипите, отколку што ќе ги променат.

Од време на време, весниците ќе дозволат хуморот да го диктира изборот на теми, како во текстот на *Дејли Мејл* за таткото кој седи дома, или пак во кратките статии кои играат со стереотипите шеговито преувеличувајќи ги. Иако се привлечни во поглед на избегнување на сериозноста на повеќето вести, таквите текстови бараат премногу внимателна рака за да не бидат сексистички и стереотипизирачки. Извадокот од *Телеграф* (*The Telegraph*) даден подолу, покажува колку може да биде тешка разликата помеѓу стереотипизирањето, сексизмот и хуморот. Тој известува за истражувањето кое се чини дека го *оповргнува* стереотипот за „глупава русокоса“. Но, коментарот од претседателката на Меѓународното здружение на русокоси, вклучен во извештајот, всушност се *враќа* на стереотипот. Каква и да е намерата, текстот го става родовото стереотипизирање на агендата.

Русокосите се повеќе платени од другите жени

Тие имаат репутација оти се добри кога станува збор за изгледот, а лоши во однос на интелигенцијата, но всушност русокосите се повеќе платени отколку другите жени.

Од Ник Колинс (Nick Collins), 16:34 западноевропско време 4 април 2010 година, *Телеграф*

Русокосите жени, кои често се стереотипизирани како безгрижни и недоветни, заработуваат седум проценти повеќе од жените со друга боја на коса, тврдат истражувачите. И во прилог на нивните повластени платежни пакети, русокосите исто така се мажат за побогати мажи, кои заработуваат во просек шест проценти повеќе од сопрузите на другите жени. Една студија во списанието Економикс Летрс (Economics Letters), објави дека доколку имате руса коса, платата се зголемува со 1.600 фунти годишно за жена која заработува 22.000 фунти годишно, што е просечна плата во Велика Британија.

Истражувачите од Универзитетот во Квинсленд кои анкетираа 13.000 жени, кажаа дека разликата во платата останува иста дури и кога биле отстранети други фактори како висината, тежината и образованието.

Тие не можеа да објаснат зошто русокосите жени уживаат поголем финансиски успех, но рекоа дека другите бои на коса не даваат слични резултати. Д-р Дејвид Џонстон (David Johnston), кој ја водеше студијата, рече: „Русокосите жени често се претставени како попривлечни од другите жени, но исто така и помалку интелигентни.“ Но, се чини дека врската помеѓу русокосите и убавината надмашува секаква перцепција дека тие имаат ниска интелигенција.

„Ова објаснува зошто ‘ефектот на русокосите’ е видлив на пазарот на

бракот.” Олга Ускова, претседателка на Меѓународното здружение на русокоси, изјави за *Мејл он сандеј (Mail on Sunday)*: „Русокосите имаат побогати сопрузи бидејќи ние сме позабавни и подружељубиви, и тоа ги привлекува мажите. Исто така нè бидува на работните места, затоа што кога ќе направиме грешка, можеме да речеме ‘О, се извинувам за тоа, јас сум русокоса’ и да се извлечеме со тоа.”

(<http://www.telegraph.co.uk/lifestyle/7552146/Blondes-paid-more-than-other-women.html>, прикачено на 4 април, 2010 година).

5. Сила: Професионална награда (корисна за добрите, а особено за лошите практични примери)

Новинарството сака награди. Тие се интересни и лесни вести (кога другите ги доделуваат). (Поголемиот дел од) истражувањето веќе е направено и ќе биде подготвена изјава за печатот. Наградите можат да бидат придружувани со смешни видеа или реклами, како во видеото за денот на еднаквата плата, кое покажува како жени од одредена возраст користат електрични алати облечени во бикини, во костими за капење и во секси долна облека. Идејата е гледачите да можат да размислат за сопствените стереотипни поими за тоа кој најдобро одговара за каква работа.

(видео: http://www.youtube.com/watch?v=m_aubcM-vls
веб страница: <http://www.equalpayday.be/NL/index.aspx?Id=Nieuws>).

Други такви алтернативни награди нишанат кон нарушувањето на приватноста, каква што е во Холандија, годишната награда „Големиот брат“ за компанија, институција или владина агенција која најмногу ја нарушила приватноста на граѓаните и други прекршувања на граѓанските слободи. Друг пример е белгиската награда „Ауч“. Тоа е „болна награда за сексистички говор и однесување“. АУЧ (Ouch! англ.) наградата се доделува на лица или организации кои „ја зајакнуваат стаклената таваница, ги отфрлаат законите за квоти, ги задржуваат платите на жените ниски и нееднаквоста висока“.

<http://www.auwchaward.be/vrouwen/raad.aspx>

Исто така, наградите за медиумските производи се добар начин да се привлече внимание: примерите за тоа што се наградува веќе се во јавниот простор и можат да се сметаат како дел од колективното културно наследство. Наградите за новинарството се доволно добро познати, исто така има и низа „алтернативни“ награди кои нишанат кон, на пример, сексизмот во медиумите, или ги наградуваат оние кои отвориле дебата за еднаквоста помеѓу жените и мажите. (види во извадокот подолу)

Во Швајцарија, награда за жени и медиуми:

Впрочем, канцелариите за еднаквост (во франкофонска Швајцарија, н.з.) ја востановија, во соработка со медиумските партнери, наградата Жените и медиумите, чија цел е да ги награди новинар(к)ите кои, водејќи сметка за

професионалната етика, овозможуваат да се развива дебатата околу еднаквоста помеѓу жените и мажите.

Наградените трудови можат да се видат на страницата <http://www.egalite.ch/femmes-medias.html>²

² Во оригиналниот текст на Прирачникот, овој пасус е на француски јазик (н.з.)

(Вклучува примери, извори, целосно опремени упатства и понатамошна дискусија за централните концепти кои се користат во дискусијата за родовото стереотипизирање во новинарството)

Забелешка: листата на алатки во овој дел служи како пример, таа не е сеопфатна. Постојат бази на податоци, наставни материјали и добри или лоши практични примери низ цела Европа.

Алатка бр. 1: Бази со податоци за експерти: не е толку тешко да се најдат експертки

Честа ја слушаме поплаката дека е тешко да се најдат експертки. Во свет во кој мажите полесно се назначуваат на највисоките позиции отколку жените, ова звучи како да е вистинито. Сепак, можат да се најдат и жени. За многу европски земји има експертски бази на податоци на интернет, кои можат да помогнат да се најдат имиња на жени. Подолу има неколку примери.

- Белгија: www.expertendatabank.be
Оваа база на податоци се состои исклучиво од експертки од малцински групи (жени, луѓе од ЛГБТ заедницата, лица со хендикеп, луѓе од странско потекло). Со овој проект, фламанската влада сака да ја подобри нивната видливост во медиумите во нестереотипен контекст. Новинар(к)ите и креатор(к)ите на програмата можат да се консултираат со базата на податоци како алатка за да најдат експертки од сите видови на области, од наука за почвата до срцева трансплантација.
- Швајцарија: www.femdat.ch
Фемдат е сеопфатна швајцарска база на податоци на научнички и експертки од различни професии.
<http://www.femdat.ch/C14/C1/femdaten/default.aspx>
- Франција: <http://voxfemina.asso.fr>.
Вокс Фемина е алатка за наоѓање нови експертки, за да се внесат нови перспективи во приказната и да се направат жените повеќе видливи.
- САД: www.shesource.org
ШиСоурс е онлајн труст на мозоци на експертки за различни теми, креиран да им служи на новинар(к)и, продуцент(к)и и организатор(к)и кои имаат потреба од гостинки и жени - извори. ШиСоурс вклучува портпаролки од различни средини, кои отсликуваат демографска и етничка разновидност, и се експертки во низа области почнувајќи од безбедност, економијата и политиката до закон, одржување на мирот, хуманитарни кризи итн. ШиСоурс е програма на Женскиот медиумски центар (Women's Media Center) и беше ко-основана од

страна на Мрежата за финансирање на жените (The Women's Funding Network), Проектот на Белата куќа (The White House Project) и Фентон комјунিকেјшнс (Fenton Communications) за да се поттикне попретставнички јавен дискурс со тоа што ќе се зголеми бројот на жени чии мислења се отсликуваат во медиумските вести.

- Во светски рамки: www.huntalternatives.org за експертки за мир на:
http://www.huntalternatives.org/pages/78_directory_of_women_experts.cfm

Алатка бр. 2: Практични веб страници за оние кои подучуваат новинар(к)и (или новинар(к)и кои учат самостојно)

Онака како што базите на податоци се достапни на интернет, така постои и широк спектар на наставни материјали за оние кои сакаат да се обучуваат или да најдат совети, како на пример, за тоа како да се пишува за полов напад. Повеќе општи информации и примери се вклучени во програмите за медиумска писменост на интернет.

За: родово насилство

- Пријавување родово насилство. Интер прес служба (Reporting gender-based violence. Inter Press Service) (Африка), 2009 година, www.ipsnews.net/africa
- Британија: „Справување со насилство врз жени и девојчиња: водич за добра комуникациска пракса” (“Tackling Violence against Women and Girls: a guide to good practice communication”): да се поддржи и да се информира владината комуникација во областа на насилството против жените и девојчињата.
http://www.wrc.org.uk/resources/tools_to_engage_and_influence/violence_against_women_and_girls/default.aspx
- Шпанија: „Третманот на родовото насилство во медиумите: прирачник подготвен од Шпанскиот институт за жени и Јавното радио и телевизија (РТВЕ)” (“Gender-based violence treatment in the Media: a handbook prepared by the Spanish Institute for Women and Public Radio and Television (RTVE)”).

За: Родова интеграција и медиумска писменост

- Жените и медиумите во евромед регионот (Women and Media in the Euromed Regio). Прирачник за обука (за новинар(к)и кои сакаат да ги научат основните елементи и алатки потребни за рамномерен третман на жените во медиумите). Дел од програмата за родова еднаквост на евромед. Подобрување на еднаквоста меѓу мажите и жените во регионот европмед (2008-2011) (Enhancing Equality between Men and Women in the Europemed Region 2008-2011).
- Во соработка со Медиа Смарт (Media Smart), непрофитна организација, британската влада започна обучувачки пакет за наставници со кој ќе им помогнат на децата да разберат како

медиумите можат да ги изменат сликите за да изгледаат нереални, како и да го разберат влијанието на овие слики на самовербата. Оваа алатка за медиумска писменост им помага на младите луѓе критички да оценуваат и да се здобијат со пореални перцепции за сликите кои ги гледаат. Таа истражува како и зошто идеализираните слики во рекламите и медиумите се користат да конструираат определени пораки.

Повеќе информации за промоцијата:

<http://www.homeoffice.gov.uk/media-centre/news/media-smart>

Повеќе информации за кампањата:

<http://www.homeoffice.gov.uk/equalities/equality-government/body-confidence/>

Повеќе информации за Медиа Смарт и како да се симне обучувачкиот пакет: <http://www.mediasmart.org.uk/resources-body-image.php>

- Канадската мрежа за медиумска свесност (Canadian Media Awareness Network) нуди корисни примери и објаснувања за оние кои подучуваат новинар(к)и или други за стереотипирањето во медиумите <http://www.media-awareness.ca/english/issues/stereotyping/>

- Прикажувајќи го родот (Screening Gender): аудио-визуелна алатка за обука, произведена во 2000 година, од шест европски јавни радиодифузни организации: НОС (Холандија), НРК (Норвешка), СВТ (Шведска), ЈЛЕ (Финска), ЗДФ (Германија) и ДР (Данска). Таа содржи различни алатки дизајнирани за да обезбедат увид во родот и отсликувањето на родот на телевизија. Иако веќе не се достапни копии од видео материјалот, текстот може да се симне на англиски, француски и арапски јазик од <http://www.euromed-news.org/en/News/Screening-Gender-toolkit-%21>

- Претставување на политиката: Упатство за родот и телевизијата (Portraying Politics: A Toolkit on Gender and Television): произведени во 2006 година од конзорциум на европски јавни радиодифузери и новинарски организации. Алатките ги предизвикуваат новинар(к)ите и уредници/чките на програмите да го преразгледаат начинот на кој тие моментално ги вршат работите, и да размислуваат креативно за новите можности. Видео материјалот не е повеќе достапен, но текстот може да се симне на англиски и на германски јазик од <http://www.portrayingpolitics.net/>

Алатка бр. 3: Повеќе добри (и лоши) практични примери

Различни добри (и лоши) практични примери се вклучени во Дел I „Факти“ и Дел II „Сили“. Добрите практични примери вклучуваат критички вебфоруми кои ги поттикнуваат оние кои се чувствуваат обесправени од сегашната новинарска практика. Поттикнувачки се и наменските награди кои се справуваат со родовото стереотипирање. Потешки да се најдат, но важни да се забележат, се поедините медиумски продукции кои се борат против стереотипите. „Покажи, не кажувај“ е тоа што ги прави документарците на Сани Бергман (кои се спомнати погоре) силна алатка. Активистите за правата на хомосексуалците имаат други силни примери кои можат да бидат употребени за целите на борбата против родовите стереотипи. (види .

http://www.glbtc.com/arts/film_actors_gay.4.html). *Целулоидниот плакар (Celluloid Closet)*, САД реж. Роб Епстајн (Rob Epstein), Џефри Фридман (Jeffrey Friedman), 1995, е познати документарец кој ги истражува различните холивудски екранизирани претстави на хомосексуалци и ставовите зад нив, низ историјата на Северноамериканскиот филм.

Избор на добри примери:

- *Во Британија*: Погледот на жените на вестите (Women's Views on News), на www.womensviewsonnews.org (види погоре)

- Ова е само по себе добар пример за критичко конзумирање вести. Многу од прашањата кои беа дискутирани претставуваат типични примери на „лоша практика“. Поучно е да се прочита.

- *Во Белгија*: Г-магазин (G-magazine), на www.g-magazine.be и www.facebook.com/gendermagazine. Ова списание има за цел да ги искорени стереотипните размислувања за мажите и жените. Неговото прво издание беше објавено во септември 2011 година и се фокусираше на образованието.

- *Технодами (Technoladies)*: Настан одржан на 25 мај 2011 година за жените успешни примери во технолошкиот сектор. Портретите на овие „технодами“ и пораката од настанот беа пренесени преку различни канали, вклучувајќи го и интернетот. Самиот настан, на кој беа поканети меѓународно познатите успешни жени од светот на технологијата, се состоеше од прикажување на овие портрети и организирање технолошки работилници.

<http://www.agoria.be/s/p.exe/WService=WWW/webextra/prg/izContentWeb?FAction=Home&enewsid=76460&sessionlid=1&vApplication=technoladies>

- *Република Чешка*: контра-примери за известувањето за родова чувствителност *Tah dátou* („Потег на кралицата“) *Tah dátou* е телевизиска програма која се емитува од Чешката Телевизија. Тоа е ток-шоу со две коментаторки и една или две гостинки кои ги коментираат актуелните прашања во чешкото општество. Тоа се фокусира на претставување на женските гласови и мислења во светот на политиката, економијата и телевизиските вести, во кој мажот е доминантен. Последните две епизоди се занимаваа со теми како, сексуално образование во училиштата, улогите на жените во арапската култура, тековни социјални немири или корупција. <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10315089302-tah-damou/>.

- *Холандија*: *De Volkskrant*: математиката не е прашање на вистинските гени

Холандски пример во научниот дел на националниот весник *de Volkskrant* (14 декември 2011 година, стр. 13), е извештај на Маартиен Кулеманс (Maarten Keulemans), заснован врз неодамна објавено истражување во Известувањата од американското математичко општество (Notices of the American Mathematical Society). Истражувачите покажаа дека еднаквоста помеѓу мажите и жените во дадена земја (во студијата беа вклучени 50 земји) одредува колку девојчињата ги бидува за математика. Интересно е тоа што во

поеманципираните земји, и девојчињата и момчињата се добри во математика. Република Чешка е пример на земја во која девојчињата се подобри во математика. И девојчињата и момчињата се добри во Шведска, Холандија и Германија.

За жал, има многу повеќе лоши примери отколку добри. Родовото стереотипизирање не е само изразена карактеристика на рекламирањето, иако најсилните примери доаѓаат од рекламните кампањи. Тие исто така можат да се најдат и во дневните весници (следниот пример).

Реклама за свеченостите кои го одбележаа државниот празник во Естонија (Летна рамноденица и Денот на победата)

Рекламите поставени на билборди низ целата земја и на интернет што ги најавија свеченостите со кои, во 2011 година, се одбележа државен празник во Естонија, користеа слика на гради на жена облечена во бела маичка (подолу). Слоганот гласеше „Подобро е на влажно време“. Еден многу лут граѓанин не можеше да дознае кој е одговорен за она што се смета дека е злоупотреба на националното наследство.

Една статија во El Siglo во Шпанија од 2 јуни 2008 година, ги опиша маките на голем број на американски војници - жени, кои, за време на служба во Ирак, доживеале сексуално вознемирување и напад од страна на нивните колеги. Додека статијата сама по себе го третира предметот соодветно, насловот гласи „Кога жените се војници во Ирак“, со тоа алудирајќи на една позната песна за „жените како војници“ во смисла дека тие предизвикуваат неволји. Овој наслов го тривијализира насилството што го доживеале жените војници и ги намалува неговите последици. Тој исто така спречува каков било критички ангажман за темата.

Quando las chicas son guerreras en Iraq, од Мигел Анхел Агилар (Miguel Ángel Aguilar) во *El Siglo* (онлајн), 2 јуни 2008 година

Извор: [Quando las chicas son guerreras en Iraq - Aguilar;](http://www.elsiglodeeuropa.es/siglo/.../790Aguilar.html)
www.elsiglodeeuropa.es/siglo/.../790Aguilar.html -

Алатка бр. 4: Мантри (за „направи сам“ цели)

Алатка 4.1 Стереотипизирањето е навика, родот е конструкција

Сите медиумски и комуникациски професионалци, во идеални услови, се свесни за тоа како и кога користат стереотипи. Во реалноста, родовото стереотипизирање е толку вкоренето во нашите умови, што и натаму на него се гледа како на нешто прифатливо, можеби дури и како на љубезност или како на покажување почит. Првиот чекор за избегнување на навиката за стереотипизирање е да се сфати дека родот е конструкција. Советот на

Европа го дефинира „родот“ како „општествено конструираните улоги, однесувања, активности и атрибути што дадено општество ги смета за соодветни за жените и мажите“ (член 3 (ц) Конвенција за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство, ЦЕТС бр. 210).

За родот може да се постави прашањето КОГА, а не што. Впрочем, родот не зависи од одредени одлики или пак, телесни карактеристики, зависи од тоа како и кога тие карактеристики стануваат предмет на расправа. Кога се гледа кон родот на тој начин, тогаш тој е ситуациона карактеристика. Недостигот од ресурси и права, на пример, ќе стави многу сексуални работници/чки во позиција која традиционално се смета за женска. Градежните работи, без разлика дали ги вршат жени или мажи, предизвикува поинаков збир од асоцијативни значења. Поединците, освен тоа, би требало да имаат избор кога тие сакаат да се претстават себеси на многу женствен или пак, мажествен начин. Само во ограничен број професионални занимања, силните родови поделби се придобивка. Најчесто не се. Родовата неутралност е најчесто најдобар професионален избор. Користењето на родовите карактеристики треба да биде опција, никогаш не треба да биде нешто задолжително. Ниту пак, женственоста треба да биде задолжителна опција за жените, а мажественоста единствената опција за мажите.

Родовото стереотипизирање најсилно функционира со социјалните и културните поделби на просторот и времето, со цел да се ограничат опциите на жените. Со потиснувањето на жените во домените на емоциите, грижата и домот, јавната сфера, без многу размислување, може да им се препише на мажите. Во денешниот свет тоа е смешна состојба на работите. Јасно е дека постарите поделби, како што е онаа помеѓу приватна и јавната сфера, не се повеќе онолку вистинити колку пред половина век.

Алатка 4.2 Зошто секогаш ќе има стереотипи?

Многу е веројатно дека секогаш ќе има стереотипи. Тие можат да бидат и се оспорувани. Во практиката на секојдневната употреба, стереотипите се често повеќеслојни. Зависи од културните репертоари на оние кои ги разменуваат дали тие се доживуваат како навредливи и дискриминаторски или не. Тие можат да бидат „само шега“ или пак, воопшто да не бидат сфатени сериозно (Hermes, 2010). Во дискусија за тековната дебата и широко распространета претпоставка дека „сексуализацијата ги претвора жените и девојчињата во жртви“, Дуитс (Duits) и Ван Зунен (van Zoonen) во „Справување со сексуализацијата“ (‘Coming to terms with sexualization’, 2011) тврдат дека треба да се земе предвид начинот на кој реагираат жените и девојчињата од различни средини и успеале да одолеат и да преговараат со сексуализираната култура. Она што е во прашање во овој документ е нешто друго: тој е предизвик упатен кон несвесното стереотипизирање од страна на медиумските професионалци во јавниот домен. Тој сугерира дека првиот чекор за уривање на несакани стереотипи е тие да се признаат и да се критикуваат.

Стереотипите се дел од стенографските начини на кои оценуваме и меѓусебно разменуваме ставови за светот околу нас. Користењето на стереотипите за да зајакнеме односи на нееднаква моќ, е штетно за демократскиот ангажман и вредности. Сепак, во секојдневниот живот мора да постои малку простор за стереотипите. Во свет кој брзо се менува, ова може да биде смирувачко - сè додека признаваме дека овие стенографски начини на разбирање групи, настани и односи се само сирово резиме на посложените реалности.

Препознавањето на суштината на стереотипите е важно бидејќи тие се дел од тоа како се воспоставени и како се одржуваат односите на моќта во општеството. Повеќето медиумски и комуникациски професионалци не сакаат да започнат револуција или да ја оспорат статус кво ситуацијата, иако такви постојат. Силниот феминистички став може да се доживее еднакво стереотиен и неоправдан колку и силната сексистичка или расистичка гледна точка. Ова е уште една причина за медиумските и комуникациските професионалци и за новинар(к)ите да бидат свесни за тоа како врските на социјална моќ се репродуцирани имплицитно и ненамерно во сите видови медиумски содржини, без оглед дали се новинарски или забавни. Оттаму, безгрижните генерализации се неприфатливи. Сите генерализации бараат, промислено, внимателно истражување и релевантни докази. Медиумските професионалци прават нешто повеќе отколку рециклирање здраворазумски поими, дури и кога известуваат за секојдневниот живот.

Во интерес на фер и врамнотежено известување и отсликување, медиумските професионалци треба да бидат способни да го препознаат стереотипизирањето како непожелни генерализација и да ги користат своите професионални алатки и работни методи за да им покажат на своите читатели и гледачи каде и како се користат стереотипите. Ова не значи дека медиумските професионалци имаат должност да се однесуваат како политички активисти. Тие секако имаат колективна професионална должност да помогнат да се утврдат и одржат демократските стандарди за кои се залагаат европските држави. Тоа подразбира да се овозможи сатира, политичка дискусија и изразување на најширокиот можен опсег на ставови кои не ги дискриминираат другите активно или намерно. Единственото нешто што не е дозволено е мрзеливото новинарство.

Библиографија

Bordo, Susan (2003) *Unbearable weight. Feminism, western culture and the body*. Berkeley, CA: University of California Press.

Delhaas, R. (2006) *De president, de hyena en de kleine hagedis. Afrika na de Koude oorlog*. Amsterdam: Contact.

Des Forges, A. (1999) *Leave None to Tell the Story: Genocide in Rwanda*. New York: Human Rights Watch.

Downie, L. jr. and M. Schudson, (2009) The Reconstruction of American Journalism. A report. In *Columbia Journalism Review*, October 19, 2009 01:00 PM.
http://www.cjr.org/reconstruction/the_reconstruction_of_american.php?page=all

Duits, L. and L. van Zoonen (2011) 'Coming to terms with sexualization' in *European journal of Cultural Studies*, 14 (5): 491-506.

Gallagher, M. (1995) *An unfinished story. Gender patterns in Media employment*. Paris: Unesco.

Hermes, J. (2010) 'On stereotypes, media and redressing gendered social inequality' in *Contemporary Readings in Law and Social Justice* 2 (2), pp. 181-187

Keen, A. (2007) *The cult of the amateur. How Today's Internet is Killing Our Culture*. New York: Doubleday.

Kronja, I. (2006) 'Politics as Porn' in Nirman Moranjak Bamburac, Tarik Jusic, Adla Isanovic (eds.) *Stereotyping. Representation of women in print media in South East Europe*. Sarajevo: Mediacentar.
http://www.media.ba/mcsonline/files/shared/sterotyping_ivana_kronja.pdf

Papadopoulos, L. (2010) *Sexualisation of Young people*. Review for the Home Office.
<http://www.generationnext.com.au/pdf/sexualisation-young-people.pdf>

Pickering, M. (2001) *Stereotyping. The politics of representation*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Prenger, M., F. van Vree, L. van der Valk en L. van der Wal (2011) *Gevaarlijk spel. De verhouding tussen pr & voorlichting en journalistiek*. Diemen: AMB.

Zoonen, L. van (2006), 'The personal, the political and the popular. A woman's guide to celebrity politics.' In *European Journal of Cultural Studies*. 9(3), p. 287 – 301.

Листа со кратенки и акроними

ЦДЕГ	– Управен комитет за рамноправност меѓу жените и мажите
ЦДМЦ	– Управен комитет за медиуми и нови комуникациски услуги
СоЕ	– Совет на Европа
ГММП	– Глобален проект за медиумски мониторинг
ИТН	– Independent Television network (in Britain)
НВО	– Невладини организации
ОН	– Обединети нации
УНЕСКО	– Организација за образование, наука и култура на Обединетите нации
ВПРО	– Поранешна кратенка, а сега име на една од данските јавни радиодифузни асоцијации